BALCANII
LĂSAȚI PRADĂ
BOLȘEVISMULUI

Fapte - Documente - Voci din presă

www.dacoromanica.ro

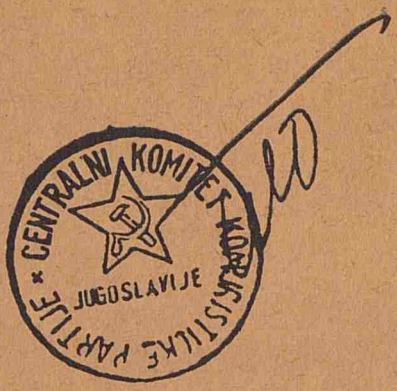

Ștampila „Comitetului Central al Partidului Comunist Jugoslav“ cu semnătura lui Tito

www.dacoromanica.ro

BALCANII
LĂSAȚI PRADĂ
BOLȘEVISMULUI

Fapte - Documente - Voci din presă

1944

www.dacoromanica.ro

CUM S'A AJUNS LA LOVITURA LUI SIMOVICI

Două zile după ce primul ministru Zvetkovici semnase la Viena adeziunea Jugoslaviei la Pactul Tripartit, guvernul fu răsturnat printr'o lovitură de stat condusă de Generalul Simovici. Conspiratorii puseră mâna pe putere și îndrumară politica țării pe o cale favorabilă în totul Angliei. In felul acesta a fost târîtă în război și această parte a Europei, care fusese neutră până atunci și a cărei populație voia de sigur să rămână neutră.

Tragedia Jugoslaviei începu.

Cum a putut să se ajungă la acest „putsch" îndreptat contra păcii Sudestului european?... Cine au fost autorii acestui atentat contra securității Balcanilor? Nu vom răspunde noi-înșine la aceste întrebări, ci vom lăsa să vorbească documentele: rapoartele legațiilor, cuvântări rostite la radio, declarații guvernamentale și dări de seamă ale presei. Ele vorbesc o limbă clară care va fi înțeleasă de oricine.

ROLUL ANGLIEI

Inainte de 25 Martie 1941: Cu câteva zile înainte de semnarea Pactului Tripartit de către guvernul Zvetkovici (la 25 Martie), ministrul Angliei la Belgrad a înmânat o notă de protest contra adeziunii iminente a Jugoslaviei. In această notă se spunea, după o declarație a subsecretarului de stat britanic Butler, făcută în Camera Comunelor la 26 Martie: „Guvernul Majestății sale a aflat cu indignare că Jugoslavia înclină acum dintrodată să semneze tratatul, prin care nu numai că ar părăsi poziția ei neutrală, ci s'ar încadra chiar de-a-dreptul fățiș în sistemul inamicilor Marei Britanii".

După o telegramă a ministrului Germaniei la Belgrad, fraza finală, hotărîtoare, a notei suna: „Jugoslavia se lasă pradă unei iluzii dacă își închipue că noua ei politică îi va fi iertată după război".

www.dacoromanica.ro

26 Martie: Cuvântare la radio a secretarului de stat britanic pentru India, Amery, răspândită în limba sârbă de către posturile britanice de radiodifuziune. In această cuvântare se încearcă să se atâțe populația Jugoslaviei contra guvernului jugoslav. In ea se spunea printre altele: „Mă adresez vouă, preoți și studenți, care timp de secole ați ținut sus făclia spiritului național. Vreți să îngăduiți ca Jugoslavii să fie transformați iarăși într'un popor de sclavi?... Dacă poporul jugoslav arată limpede că el socoate alăturarea de puterile Axei drept o trădare față de onoare și libertate, atunci guvernul va fi obligat să socoată de datoria sa să întrebe, înainte de ratificarea pactului, care este voința poporului".

La 26 Martie a. m., are loc o convorbire secretă mai îndelungată între atașatul aerian englez și generalul Simovici, „în cursul căreia s'au discutat amănuntele exacte cu privire la ajutorul englez în cazul unui război cu Puterile Axei, pe care Simovici îl socoate de neînlăturat în cazul în care lovitura de stat reușește" (Telegramă a ministrului plenipotențiar german din 26 Martie).

27 Martie: Discurs al lui Churchill asupra putsch-ului lui Simovici. In el se spune: „Putem să sperăm de aceia — vorbesc evident numai pe baza informațiilor pe care le-am primit — că se va forma un guvern jugoslav, care să fie demn să apere libertatea și integritatea țării. Un astfel de guvern va primi, în sforțările sale curagioase, din partea Imperiului Britanic și — nu mă îndoiesc — și din partea Statelor Unite, tot ajutorul și sprijinul posibil. Imperiul Britanic și aliații săi vor face cauză comună cu națiunea jugoslavă și vom lupta mai departe și vom întreprinde în comun toate sforțările, până la victoria deplină".

27 Martie: Agentura Globereuter răspândește o știre, în care se subliniază „rolul viteaz jucat de Petru al Jugoslaviei" și se reproduce următoarea declarație, făcută cu patru săptămâni în urmă de Petru într'o scrisoare adresată unui prieten din Londra: „Nu mai aștept decât ziua în care Jugoslavia se va decide contra Naziștilor, ca să pot în sfârșit să preiau comanda armatei mele".

28 Martie: Primul ministru sud-african Smuts declară Agenției Reuter asupra evenimentelor din Jugoslavia: „Bătălia din Balcani este pierdută pentru Germania. Cine a cauzat acest lucru? Tânărul rege Petru, — să-l numim „Petru cel Mare". Fie că

www.dacoromanica.ro

toți Göringii, Hitlerii, Goebelsii și alți monștri ai omenirii să fie prefăcuți în pulbere de acest tineret."

28—29 Martie: Voci din presa engleză cu privire la putschul lui Simovici:

„Daily Herald" din 28 Martie declară că contribuția engleză la apărarea Balcanilor va fi, în clipa hotărîtoare, generoasă, eficace și temerară.

„Daily Sketch" din 28 Martie scrie că Anglia salută Jugoslavia ca aliată și va avea grijă ca să se facă dreptate cauzei ei. In ultimele 36 de ore ar fi avut loc convorbiri importante, care nu au lăsat guvernului jugoslav nicio îndoială cu privire la mărimea ajutorului englez.

„Daily Mail" din 29 Martie declară că Jugoslavia nu mai poate să se reîntoarcă la o simplă neutralitate. S'ar naște acum, prin posibilitatea formării unui bloc anglo-greco-jugoslav, prilejul de a grăbi înfrângerea Germaniei și de a lupta pentru libertatea jugoslavă. In orice caz Jugoslavia va avea după aceea partea ei din răsplată. Dacă Jugoslavia s'ar declara neutră, ea ar fi obligată să renunțe... la ajutorul englez și american..

„News Chronicle" din 29 Martie spune în articolul de fond că trupele jugoslave ar putea învălui flancul stâng al Italienilor în Albania. In cazul acesta, Germania s'ar găsi curând în fața unui bloc de neclintit, care ar merge din Caucaz până la Marea Adriatică și în care Anglia va fi un partener activ și „de temut".

1 Aprilie: Ziaristul american Winston Phleps scrie în gazeta „Providence Sunday Journal": „Evenimentele din Jugoslavia din ultima săptămână au avut toate aparențele exterioare a ceeace se numește uneori „o ridicare spontană a unui popor mâniat contra unui guvern nepopular". In realitate este vorba de un complot pregătit cu grijă, iar repeziciunea și eficacitatea cu care conspiratorii au pus mâna pe putere au fost doar rezultatul a luni întregi de pregătiri atente. Rolul jucat în această conspirație de către agenții secreți britanici nu a fost încă desvăluit. După ce fumul se va risipi și se vor cunoaște toate amănuntele, va ieși poate la iveală că agenții Londrei au avut o parte considerabil mai mare în aceste evenimente, decât se admite astăzi. Ușurința cu care s'a executat complotul este o dovadă destul de puternică pentru faptul că toate planurile au fost pregătite cu grijă și cu mult înainte. Complotul s'a desfășurat cu preciziunea unui ceasornic; el a fost realizat dela început până la sfârșit fără nicio

www.dacoromanica.ro

piedecă. Niciodată vreo revoltă spontană a unui popor indignat nu s'a petrecut atât de neted şi fără incidente. Regele Petru, în vârstă de 17 ani, a jucat rolul unui decor. Ideia că acest tânăr băiat a conceput întregul plan şi a intrat în scenă pentru „a lua puterea în mâinile sale" nu merită nicio crezare. Mâini mai experimentate şi creiere mai dibace decât cele ale lui Petru, au condus complotul din dosul scenei. Britania este îndreptăţită să treacă în contul ei acest lucru, ca o victorie de mare importanţă."

7 Martie: Ziarul „Chicago Times" vorbeşte de un „gigantic şi îndrăsneţ joc de noroc" al lui Churchill şi spune: „Iugoslavia trebuia încurajată cu încetul. Avem de sigur dreptul acum să admitem că Belgradul a urmat sfaturile britanice cu mult înainte de cele 10 zile ale domniei regelui Petru... Planul temerar al lui Churchill pare a fi reuşit minunat de bine. Balcanii au fost aruncaţi în război pentru propria lor libertate."

ROLUL AMERICII

27 Iulie 1940: Ministrul Statelor Unite la Belgrad, Lane, raportează asupra unei convorbiri avute cu cunoscutul ministru iugoslav şi conducător al Slovenilor, Dr. Korosec. Lane îşi exprimă regretul că Korosec respinge orice colaborare cu Uniunea Sovietică şi că năzuinţele iugoslave de a întreţine relaţii prieteneşti cu România şi totodată şi cu Ungaria şi de a netezi dificultăţile dintre aceste două ţări, sunt în folosul dorinţelor germane. (Din actele confiscate la Consulatul general american din Zagreb, publicate în presa croată la începutul lui Septemvrie 1941).

Februarie 1941: Colonelul Donovan se opreşte, în cursul călătoriei sale prin Balcani, timp mai îndelungat în Iugoslavia. După cum a constatat însăşi presa americană (vezi mai jos), Donovan a încurajat pe viitorii rebeli prin mari promisiuni de ajutor.

Februarie/Martie 1941: O ştire a agenţiei Associated Press din Belgrad din 26 Martie 1941 spune: „Ministrul Americii în Iugoslavia, Arthur Bliss Lane, a întreprins în timpul deliberărilor iugoslave asupra unei alăturări de puterile Axei o campanie energică de patru săptămâni, pentru a face cunoscut Iugoslaviei că Statele Unite „vor da ajutor oricărei naţiuni care se apără."

www.dacoromanica.ro

22 Martie 1941: Lane declară lui Cinzar Markovici că adeziunea Jugoslaviei la Pactul Tripartit ar reprezenta un act ne-amical față de Statele Unite (Articol al lui Blies Lane „Conquest in Yugoslavia" în revista „Life" din 15 Septembrie 1941).

Inainte de 27 Martie 1941: După o știre a agenției Globereuter din New-York, din 27 Martie, cercurile oficiale au recunoscut la 27 Martie „că fără îndoială că Statele Unite au înfățișat în ultimele zile guvernului din Belgrad avantagiile unui sprijin englez și american, sprijin de care Jugoslavia s'ar bucura dacă s'ar opune puterilor Axei."

După reprezentantul din Washington al ziarului „New-York Times" (la 29 Martie) cercurile guvernamentale din Washington au recunoscut „că promisiunea făcută Belgradului cu privire la un ajutor posibil al Statelor Unite... a încurajat de sigur cercurile revoluționare în acțiunea lor."

26 Martie 1941: Guvernul american blochează, imediat după adeziunea guvernului Zvetkovici la Pactul Tripartit, conturile jugoslave din Statele Unite.

27 Martie 1941: Subsecretarul de stat Summer Welles anunță „că plenipotențiarul Statelor Unite la Belgrad a primit însărcinarea să comunice noului guvern jugoslav că guvernul Statelor Unite a salutat cu cea mai mare căldură vestea despre schimbarea de guvern din Jugoslavia și felicită Jugoslavia cu acest prilej. In conformitate cu prevederile legii de împrumut și închiriere Roosevelt va fi în măsură să dea un ajutor material eficace tuturor națiunilor care încearcă să-și apere neatârnarea și nestirbirea contra unui agresor, națiuni printre care se numără acum și Jugoslavia." Conturile jugoslave au fost deblocate.

27 Martie: Senatul american exprimă felicitările sale noului guvern jugoslav și constată că Roosevelt este împuternicit să sprijine toate țările care năzuiesc să-și mențină independența (printre care se numără acum și Jugoslavia).

27 Martie: O știre a agenției Associated Press din Belgrad spune: „De-abia a luat noul guvern puterea, și ministrul Statelor Unite, Lane, a și transmis promisiunea Statelor Unite de a sprijini Jugoslavia în cazul în care ea va rezista."

29 Martie: Roosevelt trimete regelui Petru următoarea telegramă de felicitări: „In acest moment, în care Majestatea Voastră ați preluat exercițiul deplin al drepturilor și puterilor

www.dacoromanica.ro

Voastre şi conducerea unui popor viteaz şi independent, aş dori să mă unesc cu poporul Statelor Unite în exprimarea urărilor noastre sincere pentru sănătatea şi prosperitatea Majestăţii Voastre şi pentru libertatea şi independenţa Jugoslaviei. Imi exprim în afară de aceasta nădejdea că raporturile dintre guvernul Vostru şi guvernul Statelor Unite vor servi spre folosul reciproc menţinerii principiilor de libertate şi toleranţă, pe care le respectă poporul jugoslav ca şi cel american."

Cu privire la aceasta David Lawrence remarcă în „New-York Sun": „Nu este în obiceiul Statelor Unite de a recunoaşte cu o astfel de repeziciune un guvern care a răsturnat cu mijloace revoluţionare vechiul regim, şi cu atât mai puţin, de a-i mai trimete după aceea şi felicitări. Dar nu există niciun cod de morală sau protocol diplomatic care să reziste când este vorba ca un guvern oarecare, mare sau mic, să se opună Naziştilor. Afară de aceasta, Statele Unite vor să arate nemijlocit că ele dau Jugoslaviei puternicul lor sprijin moral."

5 Aprilie: Lane comunică într'o telegramă adresată guvernului sau că a exprimat lui Macek admiraţia sa pentru intrarea lui în guvernul Simovici (după documentele confiscate la Consulatul General american din Zagreb şi publicate în presa croată).

6 Aprilie: Secretarul de stat Hull declară într'o conferinţă de presă cu privire la începerea războiului: „Guvernul american va trimete acum Jugoslaviei, potrivit cu politica lui de a ajuta pe acei care se apără ei înşişi contra celor ce vor să-i cucerească, cât mai repede cu putinţă ajutoare militare şi de alt fel.

6 Aprilie: Telegramă a lui Roosevelt către regele Petru: „Statele Unite vor trimete, aşa cum am asigurat deja guvernul Majestăţii Voastre, cât mai repede tot ajutorul material posibil."

. . . . . .

Cu privire la întâmplările din Jugoslavia, corespondentul din Washington al lui „New-York Times", Bertram Huten, scrie la 12 Aprilie 1941: „Cercurile informate indicau tot mai mult Statele Unite drept forţa motoare care a dus la întinderea războiului în Balcani. America — se spune — a promis armatei jugoslave sprijin pentru cazul în care ea se revoltă şi formează un alt guvern. Englezii au aţâţat şi mai mult acest foc. Cercurile informate au desemnat pe Colonelul american Donovan drept forţa motoare. Acesta ar fi discutat, ca observator al ministrului marinei Knox, atât cu Prinţul Paul cât şi cu militari jugoslavi.

www.dacoromanica.ro

La urmă Donovan a apărut în Orientul Apropiat ca reprezentantul aproape personal al lui Roosevelt."

„Saturday Evening Post" din 22 Mai 1941 publică o dare de seamă din Berna, scrisă de cunoscutul jurnalist Demaree Bess, în care se spune că prin răsturnarea guvernului Prințului Paul, guvernul Statelor Unite s'a amestecat direct în istoria Balcanilor. Din această cauză, acea zi este o zi istorică în istoria Statelor Unite, deoarece un mic grup de Americani este răspunzător de provocarea unei explozii, care a rupt în mai puțin de două săptămâni o țară în bucăți. Guvernul a luat asupra-și, în numele Americii, îndatoriri care au creat cu adevărat o nouă graniță americană la Dunăre. Americanii au cunoscut forța germană și au prevăzut că Jugoslavia va fi dată peste cap și mii de oameni din populația ei vor fi măcelăriți. Ei au vrut însă să se joace de-a politica de război. Americanii care au luat asupra lor îndatoriri față de Jugoslavia și-au dat perfect seama că America este prea departe de Balcani și nu este în stare să producă suficiente muniții, nici pentru propria înarmare și pentru ajutorarea Angliei. Le-a fost cunoscut faptul că nu există suficient tonaj pentru transport. Încrederea Sârbilor în America a fost folosită pentru a convinge pe conducătorii sârbi să facă din țara lor un câmp de bătaie pentru un război anglo-german. America a început acțiunea diplomatică cu vizita lui Donovan la Belgrad. Donovan este un tip îmbătrânit în rele, care se distrează făcând politică de război... Donovan a pus pe conducătorii jugoslavi în fața alegerii între o combinație anglo-americană și Axă. La fiece tratat cu Germania, Statele Unite vor socoti Jugoslavia drept inamică, în timpul războiului și după el. Plenipotențiarul Statelor Unite, Lane, a lucrat neobosit pentru a sabota un tratat cu Germania. In felul acesta Statele Unite au preluat pentru întâia oară rolul conducător în politica balcanică și totodată răspunderea, în mod public, pentru rezultat.

In sfârșit trebue atras atenția asupra frazei următoare, cuprinse într'un mesagiu de despărțire al lui Petru al Jugoslaviei, adresat lui Roosevelt la 5 August 1942 după vizita sa în Statele Unite: „Este mai mult de un an, de când poporul jugoslav s'a adunat pe străzile Belgradului. Pe vremea aceea am prins curaj în nădejdea că Statele Unite vor da sprijinul lor tuturor acelora care se luptă mai de grabă, decât să se lase pradă sclaviei josnice."

Capitolul următor al tragediei Jugoslaviei este cunoscut. Prin lovituri scurte și puternice armata ei a fost înfrântă de armata

www.dacoromanica.ro

germană. Nici Englezii şi nici Americanii nu au mişcat în acea vreme nici măcar un deget, pentru a veni în ajutorul statului pe care îl îmbrânciseră în război. Regele plecă din ţară cu guvernul lui de complotişti şi ultimul act al tragediei începu:

Biserică de sat, catolică, incendiată de partizani

Trădarea Angliei şi a Americii faţă de guvernul de emigranţi jugoslavi, care coincide cu cel mai trist capitol din istoria engleză, — cu predarea uneia din cele mai însemnate părţi ale Europei în mâinile bolşevismului.

www.dacoromanica.ro

ANGLIA NETEZEȘTE CALEA BOLȘEVISMULUI

Etapele trădării Angliei și Americii față de guvernul jugoslav de emigranți.

16 Aprilie 1941: Postul de radio Athena a comunicat în mai multe rânduri că regele Petru al Serbiei împreună cu primul său ministru, general Simovici, și cu mai mulți miniștri se găsește de curând la Athena.

22 Aprilie 1941: Regele Petru al Jugoslaviei, ca și generalul Simovici și ceilalți membri ai guvernului, cu excepția vicepreședintelui consiliului de miniștri Macek, au sosit, după știri date de presă, venind din Athena, prin Alexandria, la Ierusalim.

23 Aprilie 1941: Ministrul de externe Eden face o declarație în Camera Comunelor în care spune printre altele textual: „Regele Jugoslaviei și guvernul jugoslav s'au stabilit acum în Orientul Apropiat. Guvernul jugoslav activează deci mai departe ca guvern format conform cu constituția al întregei Jugoslavii, și Jugoslavia se află alături de Aliați în război cu Germania. Guvernul britanic a primit la 21 Aprilie dela primul ministru jugoslav asigurarea în toată forma că guvernul jugoslav are intenția de a se alătura ca aliat credincios guvernului britanic și că s'a decis să continue lupta până la cucerirea victoriei finale. Nu am nevoie să spui Camerei că guvernul britanic întâmpină această asigurare cu cea mai mare satisfacție și declară la rându-i că are intenția fermă să restabilească independența Jugoslaviei. Intre timp guvernul jugoslav poate conta pe cel mai mare sprijin cu putință al guvernului britanic în continuarea războiului contra inamicului comun."

20 Mai 1941: Statele Unite au declarat într'o notă adresată de către Sumner Welles fostului plenipotențiar jugoslav în USA — după cum anunță Associated Press — că Statele Unite vor recunoaște mai departe guvernul jugoslav din exil.

11 August 1941: Guvernul britanic comunică numirea lui George William Rendel ca ministru pe lângă guvernul jugoslav din Londra. Rendel funcționase înainte la Berlin, Athena, Lissabona, Madrid și Sofia.

13 Ianuarie 1942: Guvernul jugoslav exilat dela Londra face cunoscut că primul ministru, generalul Simovici, și-a oferit

www.dacoromanica.ro

demisia şi a fost înlocuit printr'o personalitate politică. Succesorul său este vice-preşedintele de până acum al consiliului (din guvernul Simovici). In acelaş timp generalul Mihailovici, care conduce lupta răsculaţilor din Serbia de Sud, a fost numit ministru de război onorific. Intr'o declaraţie se spune că remanierea guvernului s'a făcut pornindu-se dela două puncte de vedere: pentru a se da o expresie mai potrivită declaraţiei din Atlantic şi pentrucă problemele de după război trebuesc examinate încă de pe acum în modul cel mai atent de către personalităţi cu experienţă politică. Guvernul alcătuit acum reprezintă — se spune — în compoziţia sa politică unitatea ţării. Cu privire la recunoaşterea generalului Mihajlovici s'a declarat că el sta în neîntreruptă legătură zilnică cu Londra, că a izbutit să alcătuiască o armată de peste 80.000 de oameni, care au fost înarmaţi în cea mai mare parte cu arme capturate dela Germani. Trupele sale stăpânesc cea mai mare parte din Serbia de Sud.

27 Martie 1942: Preşedintele Roosevelt adresează următoarea telegramă fostului rege Petru al Jugoslaviei: „Cu prilejul primei aniversări a acelei memorabile zile în care poporul jugoslav a luat hotărîrea vitează de a se opune primejdiilor ce ameninţau libertatea şi onoarea lui şi a pus soarta sa în mâinile Majestăţii Voastre, vă transmit acest mesagiu de prietenie. Populaţia Statelor Unite se uneşte cu mine pentru a transmite salutul nostru poporului jugoslav. Suntem convinşi de victoria lui în viteaza-i luptă pentru recăpătarea libertăţii sale."

22 Iunie 1942: Fostul rege al Jugoslaviei, Petru, a sosit în Statele Unite.

25 Iulie 1942: Reuter anunţă din Washington: Regele Petru al Jugoslaviei şi Preşedintele Roosevelt se obligă într'un comunicat comun „să facă uz de toate resursele ambelor ţări pentru continuarea energică a războiului." In declaraţia publicată după vizita regelui la Casa Albă se spune între altele: „După pilda minunatelor fapte ale generalului Mihajlovici şi ale vitejilor lui partizani, un exemplu de voinţă spontană şi dezinteresată de victorie, sforţările noastre reunite vor fi dedicate căutării mijloacelor potrivite pentru a înfrânge pe inamicii tuturor popoarelor libere." — Regele Petru va părăsi în curând Statele Unite. Departamentul de Stat american anunţă semnarea unui important pact de împrumut şi închiriere, care prevede ajutorul reciproc şi colaborarea între USA şi Jugoslavia, în timpul războiului şi după terminarea lui. Condiţiile tratatului semnat la 24

www.dacoromanica.ro

Iulie sunt în esență aceleași ca în pactele cu Anglia, China, Rusia și alte națiuni aliate.

9 Septemvrie 1942: Comisariatul sovietic al Externelor face cunoscut următorul comunicat: „Drept rezultat al convorbirilor purtate de curând între guvernul Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste și guvernele Cehoslovaciei, Jugoslaviei și Norvegiei, s'a încheiat o înțelegere, potrivit căreia, ca expresie a relațiilor reciproce prietenești, care există în momentul de față între po-

Biserică distrusă de partizani

poarele și guvernele acestor țări, ca și a strânsei alianțe în războiul contra Germaniei național-socialiste, reprezentanțele diplomatice ale Uniunii Sovietice pe lângă guvernele Cehoslovaciei, Jugoslaviei și Norvegiei, ca și reprezentanțele diplomatice ale acestor țări pe lângă guvernul Uniunii Sovietice, se transformă din legațiuni în ambasade. Miniștrii plenipotențiari, care au reprezentat până acum aceste guverne, au fost ridicați la rangul de ambasadori."

4 Noemvrie 1942: „British Official Press" anunță: Primul ambasador al Statelor Unite pe lângă guvernul jugoslav dela Londra a înmânat regelui Petru al Jugoslaviei scrisorile sale de

www.dacoromanica.ro

acreditare împreună cu un mesagiu din partea Președintelui Roosevelt.

7 Noemvrie 1942: Postul de radio New-York transmite o „emisiune jugoslavă", care a început cu un mesagiu al fostului rege Petru și al lui Draza Mihajlovici. Mihajlovici declară că lupta sa este grea, din cauza jertfelor neobișnuit de mari, și că „trupele de ocupație" sunt de neînvins, deoarece lui îi lipsesc armele și alimentele necesare.

4 Ianuarie 1943: „British Official Press" publică următoarea comunicare: „Guvernul jugoslav din Londra s'a hotărît din motive practice să restrângă în timpul războiului numărul miniștrilor, în timp ce caracterul principal al guvernului, anume compoziția sa din membri ai tuturor partidelor, se menține. Primul ministru, Prof. Slobodan Jovanovic, a expus într'o ședință specială a cabinetului bazele esențiale și liniile conducătoare ale acestei noui măsuri. La 28 Decemvrie, în înțelegere cu întreg cabinetul, el a supus regelui demisia guvernului. Regele s'a consfătuit cu conducătorii tuturor partidelor jugoslave și s'a căzut de acord ca noul guvern să fie format de Prof. Jovanovic."

Mai departe, agenția Reuter răspândește o declarație a lui Jovanovic după care „politica externă jugoslavă din ultimul timp nu a fost satisfăcătoare, iar guvernul a reprezentat unul din cele mai slabe guverne dela întemeierea statului jugoslav."

23 Februarie 1943: Guvernul Uniunii Sovietice adresează o notă guvernului jugoslav din exil dela Londra în care își exprimă **nemulțumirea cu privire la atitudinea ministrului de război, generalul Mihajlovici, față de partizanii comuniști de pe teritoriul fostei Jugoslavii.**

26 Februarie 1943: După o dare de seamă a agenției Tass, primul ministru al Jugoslaviei, Jovanovici, a trimes lui Stalin „în numele forțelor armate jugoslave, aflate atât pe teritoriul patriei cât și în afara granițelor ei" cele mai călduroase felicitări și și-a exprimat entuziasmul pentru faptele Armatei Roșii.

După știrile venite din Londra prin Geneva și Stockholm, este de așteptat pe curând o remaniere a guvernului emigrat. Se pare că fostul ban al Banatului Croației, Subasici, a fost chemat în acest scop din America de către fostul rege Petru, la Londra, unde, după cum comunică Reuter, urmează să aibă loc o conferință a tuturor conducătorilor jugoslavi proeminenți, care se vor ocupa cu viitoarele misiuni ale statului. Se spune că este

www.dacoromanica.ro

vorba că fostul plenipotențiar al Jugoslaviei la Moscova, Gavrilovici, urmează să intre în guvern, iar „ministrul de război" Mihailovici să iasă, — pentru a risipi indispoziția Cremlinului.

27 Martie 1943: Cu prilejul aniversării a doi ani dela revoluția dela Belgrad, regele Petru al Jugoslaviei a ținut o cuvântare la radio adresată poporului său, în care a declarat: „Este important ca voi, cei care vă aflați în Jugoslavia, să nu întreprindeți vreo acțiune de proporții mai mari, înainte de a fi sosit momentul nemerit. Adunați-vă în jurul Comandantului nostru Suprem din țară. Generalul Mihailovici știe, unde și când este nevoie de voi. Urmați cu toții fără excepție ordinele sale."

Roosevelt adresează cu prilejul celei de a doua aniversări a preluării puterii de către regele Petru o telegramă regelui Jugoslaviei, în care se spune: „Reînoesc mesagiul de prietenie pe care Vi l-am trimes acum un an în această zi memorabilă și în care se spunea: „Poporul jugoslav a respins cu vitejie provocarea unui puternic atacator și s'a hotărît să-și apere sub conducerea Voastră dreptul de a trăi ca o națiune liberă. Acest act este încă și astăzi un nobil exemplu al principiilor, pe care le apără acum forțele noastre armate reunite."

1 Aprilie 1943: Fostul Ban al Croației, Subasici, care joacă tocmai în această din urmă vreme un anumit rol în legătură cu intențiile de remaniere al guvernului jugoslav de emigranți, a luat într'o cuvântare ținută la postul de radio Boston violent poziție contra lui Mihajlovici, iar la New-York a intervenit în favoarea președintelui „Marelui Consiliu Anti-Fascist din Jugoslavia", Ribar, care este una din personalitățile conducătoare ale revoluției partizanilor din Croația.

19 Mai 1943: Președintele Consiliului Suprem al Uniunii Sovietice, Kalinin, a primit la Cremlin pe trimisul extraordinar cu puteri depline al Jugoslaviei pentru Uniunea Sovietică, Simici, care și-a prezentat scrisorile de acreditare. O convorbire a avut loc între Kalinin și Simici.

Presiunea sovietică asupra guvernului jugoslav de emigranți s'a întărit. Acest lucru reiese pe de o parte din faptul, că trimisul jugoslav de până acum la Moscova, Gavrilovici, care era totodată și membru al cabinetului Jovanovici, a fost demis din postul său, în urma unei presiuni a Cremlinului — în ciuda atitudinii sale pro-sovietice —, în locul său fiind numit plenipotențiar la Moscova atașatul militar de până acum, Colonelul Bozin Simici. Acesta este cunoscut drept un comunist radical

www.dacoromanica.ro

și a jucat un rol important cu prilejul încheierii pactului dintre guvernul Simici și Uniunea Sovietică, imediat înainte de începerea campaniei din Sud-Est. Cu ocazia prezentării scrisorilor sale de acreditare, ministrul plenipotențiar Simici a aflat că guvernul sovietic invită guvernul de emigranți jugoslavi să se mute în Uniunea Sovietică.

1 Iunie 1943: Primul ministru jugoslav Jovanovici adresează Congresului Mondial evreesc o telegramă în care dă asigurări

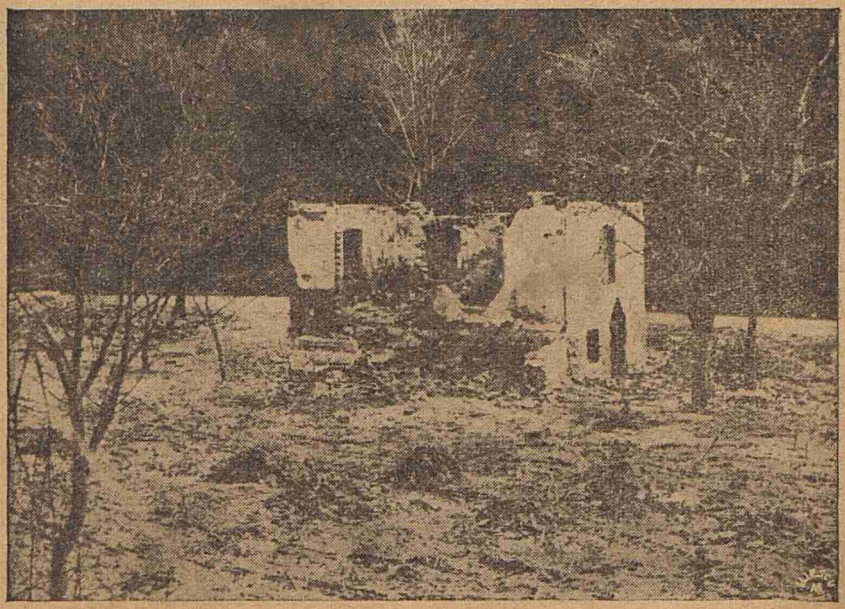

Moschee incendiată de partizani

că în Jugoslavia vor fi ridicate toate măsurile contra Evreilor, chiar și cele luate înainte de război.

18 Iunie 1943: Guvernul jugoslav din exil prezintă regelui Petru demisia sa.

23 Iunie 1943: Incercarea lui Banjanin de a forma un guvern jugoslav a dat greș. Regele Petru a însărcinat acum cu formarea guvernului pe fostul primar al Belgradului, Bebici.

www.dacoromanica.ro

27 Iunie 1943: Misiunea inginerului Bebici, care fusese însărcinat de fostul rege Petru să formeze un guvern de emigranți, a eșuat.

27 Iunie 1943: „Ministrul Curții regelui jugoslav", Radoja Knezevici, și-a dat demisia, după cum anunță agențiile din Londra.

29 Iunie 1943: Milos Trifunovici (guvernul Simovici) a format un nou guvern de emigranți jugoslavi.

Draza Mihailovici a trecut la 27 Iunie granița turcă. El a adresat din Turcia un apel către Statele Unite, cerând ca acestea să preia aprovizionarea trupelor de partizani ce se mai află în Serbia.

13 Iulie 1943: In sânul guvernului jugoslav de emigranți format acum două săptămâni s'a ajuns la grave deosebiri de păreri între miniștrii sârbi și cei croați. După formarea lui, guvernul a lansat o proclamație, contra căreia membrii croați ai cabinetului au protestat, deoarece ea nu asigura pe Croați de aceeași autonomie, cum fusese stabilită în 1939 între conducătorul partidului țărănesc croat Macek și primul ministru jugoslav de atunci, Zvetkovici. Miniștrii sârbi refuză să recunoască această înțelegere, cu motivarea că Zvetkovici nu ar putea fi socotit drept reprezentant real al poporului sârb.

24 Iulie 1943: Lady Astor, cunoscuta membră a Camerei Comunelor, a declarat în fața unor membri ai partidului ei, că în momentul de față guvernul jugoslav din exil dă guvernului englez cea mai mare bătaie de cap. Situația guvernului jugoslav a fost încurcată, după părerea ei, de sprijinirea partizanilor, căci mișcarea partizanilor de pe teritoriul jugoslav este o piedecă pentru victoria finală. Cu observația ei asupra sprijinirii partizanilor, Lady Astor a făcut aluzie la interesul Uniunii Sovietice în această chestiune.

7 August 1943: Criza permanentă din sânul guvernului de emigranți jugoslavi a ajuns la un punct culminant. Fostul rege Petru a convocat o ședință, la care au luat parte reprezentanți ai Sârbilor, Croaților și Slovenilor. Regele a prezidat în persoană. Scopul conferinței a fost de a împiedeca ruptura definitivă, dar o hotărîre nu s'a luat încă.

11 August 1943: Guvernul jugoslav exilat s'a retras. Regele a încredințat postul de prim-ministru lui Bozidar Purici, care

www.dacoromanica.ro

preia totodată şi ministerul de externe. Ministru de război este generalul Mihajlovici.

6 Septemvrie 1943: Preşedintele Roosevelt trimete regelui Petru al Jugoslaviei următorul mesaj de ziua naşterii: „Fie ca lovituri tot mai puternice, aplicate inamicilor noştri, să grăbească sosirea zilei eliberării viteazului Vostru popor şi să-l sprijine în sforţările sale eroice pentru izgonirea intruşilor din Jugoslavia."

28 Septemvrie 1943: Fostul rege al Jugoslaviei a sosit pe bordul unui distrugător britanic la Port Said, plecând cu miniştrii săi la Cairo unde a fost primit de către însărcinatul britanic pentru Orientul Mijlociu, ministrul de stat Casey, de generalul de divizie Douglas, amiralul Cunningham şi de alte personalităţi. Regele era însoţit de primul ministru şi ministru de externe Purici, de ministrul economiei Racici, ministrul de finanţe Martinovici, ministrul de interne Milosevici, ofiţerul de legătură Markovici şi de vice-comandantul suprem al armatei jugoslave, generalul Zivkovici.

29 Septemvrie 1943: Reuter anunţă că a aflat „din cercuri de obicei bine informate ale Jugoslaviei" că Petru are intenţia să formeze cât de curând un nou guvern în Egipt. Regele ar saluta formarea unui guvern compus din membri ai partidului agrar, adică a unui guvern care să poată conta pe sprijinul majorităţii jugoslavilor care luptă în Jugoslavia contra Germanilor, mai ales însă al partizanilor care formează grosul mişcării de rezistenţă. Postul de prim-ministru urmează să fie încredinţat conducătorului partidului agricultorilor, Cabrilovici. Dr. Jucici, care în prezent este asistent al ministrului de externe şi membru al partidului ţărănesc croat, ar urma să fie înaintat ministru de externe, iar Sutej, care face parte din acelaş partid, să primească postul de prim-ministru şi ministru de finanţe ad-interim. In cercurile jugoslave „nu se ştie ce poziţie va lua un astfel de guvern faţă de generalul Mihajlovici."

1 Octomvrie 1943: Regele Petru declară la Cairo în faţa reprezentanţilor presei că va participa probabil în viitor la conferinţele interaliate.

1 Octomvrie 1943: Ziarul suedez „Dagens Nyheter" publică o dare de seamă datată din Zürich, care cuprinde o comunicare a lui Mihajlovici, care a declarat că nu vrea să lupte şi nu o va face deocamdată, deoarece ar trebui să reia lupta singur şi fără un ajutor serios din partea aliaţilor. Ar fi şi

www.dacoromanica.ro

comunicat acest lucru aliaților. Această declarație a lui Mihajlovici, poate fi socotită — se spune — drept un indiciu că în urma legăturei strânse care s'a stabilit între aliați și bandele comuniste de partizani ale lui Tito, Mihajlovici a băgat de seamă

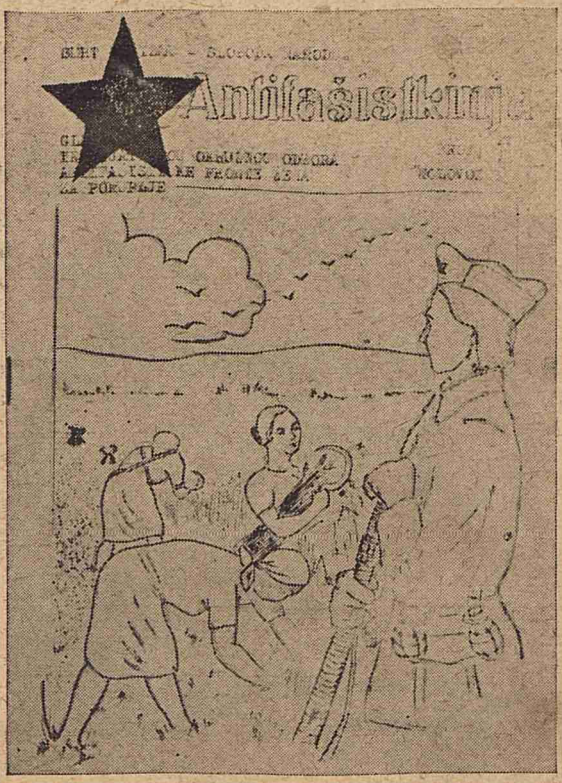

Coperta ziarului partizan feminin „Antifascista". In primul plan, dreapta, se vede o partizană cu steaua sovietică la beretă

că este părăsit și vrea acum să păsească el însuși la retragerea lui politică, înainte de a fi lăsat și formal să cadă.

2 Octomvrie 1943: Fostul ministru sârb Jeftici a fost nu-

www.dacoromanica.ro

mit ministru la Londra al guvernului jugoslav din exil, mutat la Cairo.

16 Octomvrie 1943: Printr'o lege semnată la Cairo de regele Petru au fost numiți miniștri în cabinetul Purici trei foști șefi ai mișcării ilegale jugoslave, care au fugit din teritoriul ocupat.

25 Octomvrie 1943: Voci ca cea din „Observer" se înmulțesc în presa engleză. Acest ziar declară într'un articol de duminecă mai lung că actualul guvern jugoslav din Cairo nu este sprijinit nici de Jugoslavii din patrie și nici de cei din străinătate. Societatea de Radiodifuziune Britanică a luat poziție față de o declarație oficială a guvernului de emigranți jugoslavi, care își exprima regretul că partizanii de sub comanda lui Tito au arătat de două luni încoace o atitudine dușmănoasă față de trupele generalului Mihajlovici și că societatea de radiodifuziune britanică s'a pus în slujba „propagandei partizanilor." In declarație se spune textual: „Partizanii jugoslavi acuză de două luni încoace neîncetat pe generalul Mihajlovici dn trădare sistematică și îi reproșează în afară de aceasta că duce război chiar împotriva partizanilor. Mihajlovici este atacat zilnic de mai multe ori de către postul de radio „Jugoslavia Liberă". Culmea este că Societatea Britanică de Radiodifuziune a renunțat de mult de a mai transmite vești asupra activității generalului Mihajlovici și a trecut chiar la atacuri contra lui. Cu acest prilej atacurile Societății Britanice de Radiodifuziune se întemeiază în toate cazurile pe propaganda răspândită de postul emițător „Jugoslavia Liberă". Propaganda dușmănoasă care îl acuză pe generalul Mihajlovici de colaborare cu inamicul este unul din cele mai mari scandaluri ale acestui război."

3 Noemvrie 1943: Cu privire la soarta guvernului jugoslav din exil, ziarul „Svenska Morgenbladet" publică, drept primă consecință a conferinței dela Moscova, știrea că la Moscova s'a hotărît strămutarea guvernului emigrat jugoslav dela Cairo la Moscova. Mai departe ziarul suedez anunță că guvernul jugoslav de emigranți dela Cairo a transmis prin regele Petru generalului Mihajlovici invitația de a dizolva organizația sa și de a se alătura forțelor generalului bolșevic Tito. Mișcarea bandelor lui Mihajlovici nu va mai primi niciun sprijin din partea Anglo-Americanilor.

11 Noemvrie 1943: Ambasadorul jugoslav la Londra, Jeftici, face o intervenție la ministerul de externe și cere să se in-

www.dacoromanica.ro

terzică ştirile cu privire la operaţiile aşa-numitei armate naţionale de eliberare în presa britanică, deoarece astfel de ştiri sunt contrarii intereselor de stat ale Jugoslaviei.

20 Noemvrie 1943: Fostul rege al Jugoslaviei Petru vizi-

La fel cum au făcut hoardele bolşevice în Basarabia, şi partizanii lui Tito pângăresc altarele bisericilor

tează Palestina. Scopul călătoriei este între altele acela de a face o vizită Evreilor care au emigrat din Jugoslavia în Palestina.

24 Noemvrie 1943: Regele Petru se văzu în cele din urmă totuşi silit, cedând unei puternice presiuni engleze, să abroge

www.dacoromanica.ro

acum şi legile dictatoriale care erau în vigoare din zilele regelui Alexandru, tatăl său. El aprobă o decizie a guvernului jugoslav, potrivit căreia sunt abrogate „Legile pentru protecţia statului", conform cărora puteau fi trimeşi în judecată şi condamnaţi politicienii opoziţionişti. Comentariul agenţiei Reuter sună: „După cum face cunoscut guvernul jugoslav, în felul acesta toate legile care constituiau o piedecă pentru evoluţia politică normală au fost înlăturate. Guvernul Purici, care nu este orientat politic şi are un caracter pur administrativ, a creiat astfel un fundament solid **pentru exprimarea nelimitată şi liberă a voinţei maselor** cu privire la organizarea viitoare a unei Jugoslavii democrate şi progresiste."

1 Decemvrie 1943: Cu prilejul celei de a 25-a aniversări a unirii Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor, regele Petru al Jugoslaviei reînoeşte într'o cuvântare la radio adresată poporului său, promisiunea sa cu privire la viitorul democrat al Jugoslaviei. El spune: „După eliberare, când viaţa publică normală va fi restabilită şi când reprezentanţii poporului nostru vor prelua funcţiunile lor, când statul va fi organizat şi guvernul aşezat pe o bază democratică, poporul va fi din nou stăpân pe propria lui soartă."

2 Decemvrie 1943: Necontenit se pot înregistra alte voci engleze violente contra guvernului de emigranţi, ca de pildă „Daily Herald" cu prilejul aniversării de 25 de ani a regatului Jugoslav: „Nu ar fi existat niciodată o unire între diferitele popoare. Guvernul din exil al aşa-numitei Jugoslavii ar fi o „colecţie de funcţionari reacţionari", despre care nu se poate spune în nici un chip că ar reprezenta măcar o parte din popoarele din care este formată Jugoslavia. Dar sub protecţia guvernului britanic şi american acest cabinet din exil poate să atace pe aceia care luptă cu adevărat pentru independenţa Jugoslaviei. Ce are de oferit în fond acest guvern de refugiaţi? Din compoziţia lui se vede imediat că el nu năzueşte decât la revenirea dictaturii dinainte de război. Dar nici nu vrea măcar să lupte pentru acest ţel. Pentru aliaţi, guvernul exilat dela Cairo se dovedeşte a fi un butuc greu legat de picioarele lor, de îndată ce ei ar încerca să lupte în Balcani.

Selecţia de mai sus, scoasă din informaţii date de agenţii, voci din presă şi dări de seamă informative, lasă să se cunoască fără putinţă de îndoială fazele de desvoltare ale guvernului jugoslav de emigranţi, după fuga lor din Jugoslavia. La început ei se umflau în pene, dar mai târziu, cu fiecare lună care trecea,

www.dacoromanica.ro

scădea și îngâmfarea lor. Dacă apoi și-a luat curs evoluția pe care o vom înfățișa mai deaproape în expunerea de mai jos, atunci trebue să privim în special evenimentele și manifestările descrise mai sus din punctul de vedere al desvoltării generale politice și militare și mai ales din punctul de vedere al relațiilor dintre Aliați. Dela Londra, drumul duce la Washington, apoi iar înapoi la Londra și în sfârșit (încă de pe acuma sub presiunea

Moschee arsă de partizani. Ei distrug bisericile tuturor credințelor, cruțând numai sinagogile evreești

Moscovei) la Cairo. Unele aluzii ne lasă să bănuim luptele ce se petreceau în dosul culiselor. Ultimele „crize de guvern" stăteau neîndoielnic sub semnul descotorosirii de răspundere. Nimenea nu vroia să fie cioclul „guvernului". Dela o remaniere la alta, guvernul se micșora din ce în ce mai mult. De remarcat este faptul că în foarte puțin timp cei mai mulți Croați, care la început erau reprezentați în mare număr, ieșeau din cursă, până când la urmă nu mai rămăsese niciun Croat membru al „guver-

www.dacoromanica.ro

nului". Tendința realizării unei Serbii mari, care în fond era antijugoslavă, se impusese...

Dar această tendință nu a avut prea mult răgaz să se bucure de victorie, căci între timp se pregătea în regiunea răsculată o evoluție, la care informațiile citate mai sus fac și ele din când în când aluzie: **Pe de o parte victoria comunismului în sânul bandelor conduse de Tito, iar pe de altă parte desavuarea conducătorului național (Cetnic) Draza Mihailovici de către politica Londrei și a Washingtonului.**

PLANUL LUI STALIN

După toate acestea, planul lui Stalin are următorul aspect: Prin sprijinirea opoziției interne sârbești și comuniste îndreptată în 1940/941 împotriva guvernului Zvetcovici, trebuia să se pregătească o acțiune revoluționară la al cărei capăt trebuia să se găsească prăbușirea și haosul.

Aceasta s'a realizat în Aprilie 1941. In timp ce Simovici și consorții au fugit în Anglia, Moscova se interesa de evoluția internă din spațiul jugoslav de odinioară și organiza nucleele comuniste deja existente în vederea unei mișcări active militare de rezistență, cu care prilej lupta națională a Cetnicilor a contribuit considerabil la încurcarea situației. Insă în timp ce Draza Mihailovici căuta să se atașeze de guvernul emigrat, agenții ruși reușiseră să facă pe revoluționarii comuniști să asculte numai de ordinele lui Stalin, și să impună o linie politică consecventă. Din cauza atitudinei nehotărîte a Londrei și a Washingtonului, care de altfel a fost cauzată în primul rând de atacul Moscovei, bandele lui Mihailovici pierdeau din ce în ce mai mult teren. Cu atât mai mult se întărea Tito. Astfel, în timp **de 2 ani Stalin și-a creiat, în acest spațiu o poziție pe care o putea ori și când opune aliaților săi Englezi și Americani, atunci când s'ar fi pus vreodată problema soartei Europei Sud-Estice.**

Această situație s'a creiat în toamna anului 1943. Ca și în problema poloneză, Londra și Washingtonul au trebuit să capituleze și în fața pretențiilor sale relativ la guvernul emigranților Greci și Jugoslavi. Dar nici aceasta nu-i ajungea lui Stalin. La începutul lui Decemvrie, când cu ocazia desbaterii în legătură cu invazia, se trata la Cairo din nou despre viitorul zonei intereuropene, delegaților ruși li se părea că Londra și Washingtonul ar căuta să se eschiveze dela promisiunea de a nu atinge, — cu toate operațiunile militare ce se duceau în

www.dacoromanica.ro

Sud-Estul Europei, — problemele în litigiu și în special de a nu hotărî nimic cu privire la viitorul acestui spațiu. După aceasta, drept răspuns, a urmat prompt anunțarea oficială a unui guvern provizoriu Tito. Așadar, dintrodată două „guverne" jugoslave. Unul trebuia să cedeze. **Stalin nu-și rezervase în zadar atâta timp atu-ul. Până acum, aliații săi intraseră frumos în capcană.**

Coperta publicației „Pionir", „Foaia copiilor din Croația"
Desenul reprezintă copii partizani

Cedaseră pas cu pas și îndepliniseră pretențiile sale. Sosise acum momentul în care s'a dat în vileag cine a fost în acest joc escrocul înșelat. Acum nu mai putea să existe nicio dare înapoi. Jugoslavia trebuia să devie comunistă. **Ceea ce a încercat în zadar**

www.dacoromanica.ro

experienţa din Spania şi ceea ce a fost împiedecat în Ţările Baltice de armata germană, trebuia să reuşească aici pentru prima oară fără a fi prezent măcar un singur soldat sovieto-rus, şi anume să reuşească ca o garanţie pentru evoluţiile paralele din alte state ale acestui spaţiu.

PREMERGĂTORII BOLŞEVISMULUI

Să vedem acum, cum şi în această fază, politica americană şi engleză a fost cea păgubită şi cum cei răspunzători de această politică au devenit premergătorii atât de conştienţi ai bolşevismului în Europa. La sfârşitul lui Noemvrie 1943, s'a ţinut la Jaice o întrunire a aşa numitului „sfat antifascist pentru eliberarea Jugoslaviei", la care au luat parte 142 „reprezentanţi". Iosif Broz, zis şi Tito, a făcut un raport despre evoluţia „luptei de eliberare". Hotărîrea cea mai importantă ce s'a luat, a fost să se constitue consiliul antifascist de până atunci ca „organ suprem legislativ şi executiv" sub denumirea de „sfatul antifascist al mişcării naţionale de eliberare". „Delegaţia" slovenă a făcut propunerea să se introducă titlul de „Mareşal al Jugoslaviei". Acest titlu a fost decernat lui Iosip Broz-Tito, comandantul suprem al „armatei jugoslave de eliberare"; s'a hotărît ca Jugoslavia să fie organizată pe principiul federaţiei. Sfatul antifascist, ca organ nou legislativ, a ales un prezidiu, compus din 60 de membri. Prezidiul la rândul său a ales un comitet naţional pentru eliberarea Jugoslaviei, care să aibă caracterul unui guvern provizoriu jugoslav.

Acesta este compus din următoarele persoane:

Iosip Broz-Tito, Mareşal al Jugoslaviei şi preşedinte al comitetului naţional al Jugoslaviei;

Vladislav Ribnikar, vicepreşedinte, a fost director al ziarului „Politica";

Bozidar Magovaci, vicepreşedinte, ziarist croat şi membru al partidului ţărănesc croat.

Dr. **Iosif Smodlaka,** comisar pentru afacerile externe, diplomat croat, a fost ani de zile ministru al Jugoslaviei pe lângă Vatican şi membru în comitetul jugoslav, creat la Londra în timpul primului război mondial.

Vlade Zacevici, comisar pentru afacerile interne, politician sârb.

Milutinovici, comisar al economiei.

Korneci, comisar al finanţelor.

www.dacoromanica.ro

Sredan Zujovici-Crni, comisar al comunicațiilor.
Dr. **Milivoi Iambiseck**, comisar al sănătății.
Djordje Pavlicevici, comisar al construcțiilor publice.
Rade Pribicevici, comisar pentru lucrările în legătură cu ridicarea țării, deputat sârb.
Suleiman Filipovici, comisar pentru silvicultură și mine, mohamedan din Bosnia, ofițer fugit abia în cursul lunilor trecute în lagărul advers.
Președintele prezidiului sfatului antifascist pentru eliberarea Jugoslaviei: Dr. **Ivan Ribar**.
Urmează apoi tabelul lung al membrilor acestui sfat.

„Trăiască eroicul partid comunist!" — Inscripție pe o casă distrusă de partizani

CONDUCĂTORII PARTIZANILOR

Din ce bărbați e alcătuit acest guvern și aceste sfaturi? Sunt într'adevăr numai câțiva comuniști, fără influență hotărîtoare, așa cum pretinde propaganda anglo-saxonă?
O mare parte dintre acești bărbați au ieșit din anonimat numai odată cu însărcinările ce li s'au dat în diferitele instituții. Despre ceilalți, vom expune în rândurile de mai jos, ceea ce

www.dacoromanica.ro

se cunoaşte în mod pozitiv cu privire la trecutul sau atitudinea lor comunistă, respectiv criminală.

Să ne ocupăm mai întâi cu persoana lui Tito. S'a reuşit până acum să se învăluie într'un oarecare întunerec adevărata figură a acestei căpetenii de bandă, pentru a corespunde în acest fel înclinaţiei pentru tot ce este misterios şi ascuns, caracteristică populaţiei acestui ţinut şi prin aceasta să câştige adepţi. De fapt, la Tito este vorba de tipul normal al agentului comunist, aşa cum îl cunoaştem îndeajuns din multe alte cazuri similare.

Iosip Broz (Tito) căpetenia partizanilor şi şeful „guvernului" este menţionat în registrele de evidenţă ale manifestărilor politice din Zagreb încă din 1927, din cauză că lucra activ pentru comunism. In anul 1928 a fost condamnat la 5 ani închisoare. La 29.II.1933, la Kaizerica lângă Zagreb, a luat parte la atacul unui grup comunist asupra unei patrule de jandarmi. In anul 1934, a fost adus în faţa justiţiei pentru falsificarea de bani: falsificase 733 bancnote a 50 Dinari. In acelaş an a organizat comitetul provincial croat al partidului comunist din Jugoslavia şi a fost ales în comitetul central al acestui partid. S'a dus apoi în Rusia Sovietică, unde de altfel luptase după revoluţia rusească 3 ani în armata roşie (după cum comunică „Observer" din 19.XII.1943). Acum el lucră acolo într'un institut de agronomie şi publică numeroase articole despre probleme politice în ziare şi broşuri bolşevice. Prin această activitate a atras asupra sa atenţia conducerii sovietice şi după un an de şedere în Rusia fu trimes în Franţa cu anumite misiuni. Despre activitatea sa în timpul războiului civil din Spania, ziarul englez citat mai sus, scrie următoarele:

> „Tito era unul dintre oamenii care au organizat brigada internaţională, care timp de 2 ani a ţinut în picioare republica spaniolă. El era împuternicit pentru traficul clandestin, prin care mii de voluntari ajungeau pe frontul spaniol. Lucra în secret, numele lui nu apărea niciodată în ziare. Ceeace este sigur, e că avea un rol primordial în statul major secret al brigăzii internaţionale."

In timpul şederii sale în Franţa, Broz deveni secretarul comitetului central al partidului comunist din Jugoslavia. De atunci el este personalitatea conducătoare a comunismului „jugoslav".

Dr. Ivan **Ribar**, actualul „Preşedinte al Parlamentului" a intrat în 1924, în loja francmasonică „Preporocaj". Conta totdeauna de extrema stângă, ca „bolşevic de salon". Era preşe-

www.dacoromanica.ro

dintele „comitetului pentru înfometații din Rusia", pe când fiul său, care între timp a murit în urma unui accident de avion, pe când vroia să sboare din ordinul lui Broz (Tito) la Cairo, pentru tratative cu Englezii, era președintele „tineretului comunist din Jugoslavia" și redacta ziarul comunist „Cultura tânără" din Belgrad.

Ivan **Milutinovici**, comisar al economiei în guvernul partizanilor, a fost arestat de mai multe ori în epoca jugoslavă pentru

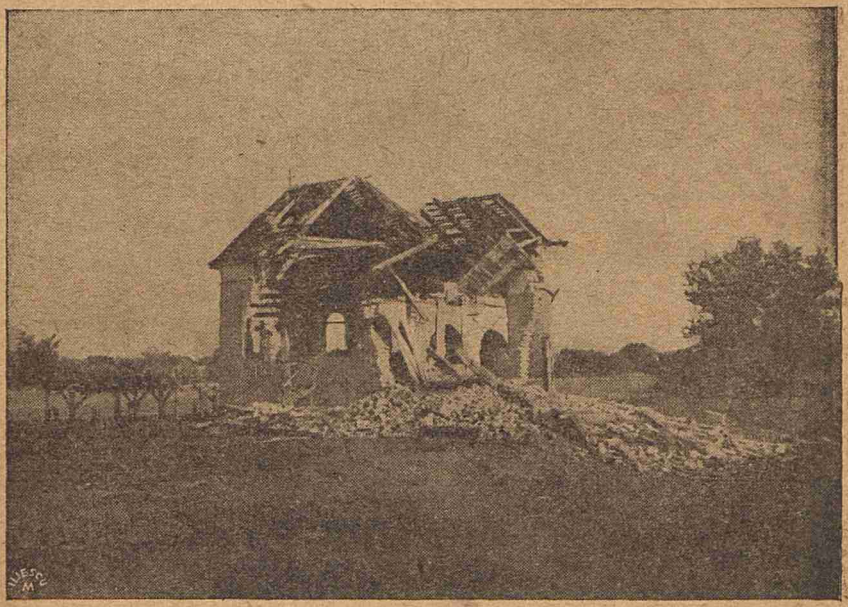

Capelă distrusă la Voinici (Fruska Gora)

agresiuni comuniste. A stat aproape 15 ani în închisoare și a fost eliberat abia scurt timp înaintea intrării Jugoslaviei în război.

Moșa **Pijade**, „Vicepreședinte" al „Parlamentului", pictor decorator, jidan, membru activ din 1918 al partidului comunist din Jugoslavia, a stat ca și precedentul, începând din 1924, aproape 15 ani în închisoare, din cauza activității comuniste și a fost eliberat odată cu el. In închisoare a tradus „Capitalul" lui Karl Marx, care a fost editat la Belgrad de editorul jidan Gheza Kohn. Afară de aceasta, el a întemeiat acolo un „Curs

www.dacoromanica.ro

universitar comunist" şi a încercat să atragă pe toţi condamnaţii politici să participe la cursuri. Imediat după eliberarea sa a început să constitue formaţiuni de partizani în Serbia şi Muntenegru.

Anton **Augustinicici**, „Vicepreşedinte" al „Parlamentului", orientat spre extrema stângă, era preşedintele desemnat al „Societăţii Prietenilor Uniunii Sovietice", care a fost înfiinţată în 1940/941 şi care, firește, nu era formal admisă de Stat.

Dintre „membrii Parlamentului" să menţionăm pe următorii:

Kosta **Popovici**, dobândi o avere importantă în cursul primului război mondial prin furnizări de făină pentru armata sârbă, devenind astfel un îmbogăţit de război. Deoarece făina procurată era amestecată cu nisip, el a fost poreclit „Pesate" (nisip). El este comandantul primei brigăzi de şoc proletară pentru eliberarea poporului şi a publicat scrieri cu caracter anarhist.

Andrija **Hebranz** era secretarul partidului comunist din Croaţia şi membru al Comitetului central al partidului comunist din Jugoslavia.

Dr. Pavao **Gregorici** era de asemenea membru al Comitetului central al partidului comunist din Jugoslavia. După o şedere în Rusia Sovietică, reîntorcându-se, a făcut, din ordinul Moscovei, propagandă comunistă în Croaţia.

Iosip **Jelas** a fost comandantul unităţii de voluntari sloveni, care fuseseră de partea Rușilor în timpul primului război mondial.

Boris **Kidrici**, un cunoscut comunist, a fost arestat pentru agitaţii comuniste în timpul regimului Dollfuss din Austria.

Ivan **Popovici**, colaborator al editurii comuniste, a recunoscut totdeauna în public că este comunist.

Vaselin **Maslesa** era unul din cei mai cunoscuţi propagandişti ai comunismului din Jugoslavia.

Vladimir **Dedier**, aparţinea flancului radical din stânga al ziarului „Politica" din Belgrad.

Fratele său era în Statele Unite ale Americii redactor-şef al ziarului comunist „Slobodna rijec" (Cuvântul liber) şi recruta de asemenea voluntari pentru Spania roşie.

Pavle **Lavici**, cunoscut prin legăturile sale cu tineretul comunist sârb, desfăşura propagandă comunistă încă din timpul când era profesor la Universitatea din Belgrad. Mai sunt cunoscute şi relaţiile sale de prietenie cu profesorul Simo Milosecici, care nu era numai ca profesor universitar colegul său, ci şi

www.dacoromanica.ro

tovarășul său, având aceleași concepții. In acest timp, studenții din Belgrad au scos sub protecția acestor doi profesori câteva gazete comuniste.

Dr. Mladen **Ivekovici**, cunoscut ca „comunist de salon", este un reprezentant proeminent al ideii comuniste.

In anul 1936, a fost arestat pentru prima oară pentru că s'a dovedit că era membru al unui grup special al biroului politic de pe lângă comitetul central al partidului comunist jugoslav din Zagreb. Lui Ivekovici i s'a încredințat însărcinarea răspândirii presei de extrema stângă din Jugoslavia și în acest scop i s'a predat de către partidul comunist jugoslav întregul material comunist. După aceasta, Ivekovici deveni un important publicist comunist. El scria sau sub numele lui adevărat, sau sub diferite pseudonime și colabora la toate revistele și gazetele comuniste, — ca de exemplu: „Statul Major", „Literatura", „Cultura", „Scriitorul", „Expresia", „Știință și Viață" etc. El a mai fost arestat în mai multe rânduri, în special când la îndemnul său s'a difuzat „Hotărîrea conferinței comitetului de inițiativă din 15 Mai 1938", prin care poporul a fost îndemnat la revoltă deschisă, și în care se cerea totodată și recunoașterea Uniunii Sovietice.

Veselin **Maslesa** a fost condamnat la Belgrad în mai multe rânduri pentru activitate comunistă.

Sime **Balen** a fost și el condamnat în mai multe rânduri din aceleași motive.

Bogoliub **Colakovici** întreținea legături cu Ambasada Sovietică din Belgrad și începu în 1941 să organizeze, probabil după directivele ei, activitatea partizanilor.

Avdo **Humo**, student și comunist cunoscut.

Bozo **Ljumovici** a fost condamnat de mai multe ori pentru propaganda comunistă, pentru recrutare de voluntari și pentru colectare de bani în folosul Ajutorului Roșu din Spania.

Djuv **Tiljak** a fost editor și redactor al revistei lunare comuniste „Cultura" și colaboratorul altor ziare și reviste comuniste.

Am putea lungi după plac această listă. Ea ne arată limpede, că întreaga clică de conducători comuniști din fosta Jugoslavie a trecut în tabăra partizanilor, unde, împreună cu criminali și jidani, a ocupat cele mai importante funcții.

Aceia, însă, cărora nu li se putea dovedi o activitate vie comunistă anterioară, arată prin colaborarea lor la ridicarea unui stat sovietic în Vestul Balcanilor, că trebue să fie considerați la fel ca și ceilalți; ca niște emisari ai Moscovei.

Niciunul dintre mărimile lui Simovici nu este reprezentat

www.dacoromanica.ro

aici. Stalin socoteşte această garnitură drept reacţionară. Ea era bună numai să provoace începutul prăbuşirii şi să ia asupra-şi responsabilitatea acestui fapt. Fructele evoluţiei însă le va culege Tito, unealta Cremlinului. Pe de altă parte ştim de mult ce părere are Tito despre Englezi şi Americani din propria-i presă comunistă. Chiar din primele zile ale toamnei, când la

Inmormântarea ţăranilor paşnici ucişi de partizani la Bihac

cartierul general al lui Tito se conta fără îndoială pe acţiuni militare de ajutor din partea Englezilor şi Americanilor, care însă nu s'au produs, apărea în ziarul „Sitschki Kurir" un articol, în care Englezii şi Americanii erau insultaţi cu epitetele cele mai grave, pentru că ei se mai ţineau încă de „Guvernul trădător şi reacţionar al emigranţilor jugoslavi". La sfârşit se spune: **„Uniunea Sovietică şi forţele iubitoare de libertate din America şi Anglia, vor acţiona în sensul ca guvernul jugoslav de emigranţi din Cairo, să-şi vâre botul în nămolul Nilului. Dacă însă aceşti oameni sinistri vor călca pământul „Jugoslaviei libere" (deci republica sovietică proclamată în mai multe**

www.dacoromanica.ro

rânduri de Tito), atunci le va merge așa cum le-a mai mers unor asemenea oameni. Nu le va lipsi jumătate de metru de pământ deasupra capului."

La 12 Decemvrie postul de emisie „Jugoslavia liberă" răspândi o „constituție" compusă din 9 puncte, ca bază a „Guvernului provizoriu al lui Tito". Aceste puncte sunt următoarele:

1. Jugoslavia nouă va fi ridicată pe baza egalei îndreptățiri a tuturor națiunilor, care locuesc în interiorul granițelor ei.

2. Pe timpul duratei războiului se **constitue sfatul antifascist național al mișcării de eliberare, ca organ suprem legislativ și executiv.**

3. Acesta va alege un prezidiu, care se va compune dintr'un președinte, cinci vicepreședinți, doi secretari și în sfârșit din 40 de membri.

4. Intre ședințele sfatului antifascist, acest prezidiu va executa toate funcțiunile legislative și executive.

5. Prezidiul va alege un comitet național pentru eliberarea Jugoslaviei.

6. Comitetul național va deveni pe urmă organul executiv suprem.

7. Comitetul național poartă caracterul unui guvern național și este răspunzător față de prezidiu.

8. Comitetul național se compune dintr'un președinte, din 3 vicepreședinți și dintr'un număr potrivit de comisari.

9. Constituția intră imediat în vigoare.

Jugoslavia urmează să fie organizată pe bază federativă. Pretutindeni urmează să se instaleze sfaturi provinciale, pentru a împiedeca, după cum se pretinde, „mașinațiile influențelor reacționare" din Jugoslavia. In sfârșit „postul de emisie jugoslav" din Londra „proclamă" spre finele anului constituția definitivă **a „Republicii jugoslave federative". Ea este o copie fidelă a acelei „constituții", prin care în 1936 Stalin a creiat U.R.S.S. După „constituția" lui Tito „Jugoslavia" urmează de sigur să fie organizată ca a 12-a republică federală, „bazată de asemenea pe egala îndreptățire a tuturor națiunilor ce trăiesc în interiorul granițelor țării."**

Consiliului suprem sovietic al Republicii Sovietice, căruia singur îi revine dreptul de a face legi, îi corespunde după constituția lui Tito „Sfatul antifascist al mișcării naționale de eliberare". De remarcat este faptul că Tito a stabilit în mod formal că numele acestui organ suprem legislativ și executiv să fie valabil numai pentru „durata acestui război". Ca și în constituția lui Stalin din 1936, în care sfatul suprem al U.R.S.S.-ului

www.dacoromanica.ro

alege un prezidiu, căruia îi revin funcțiuni și drepturi, care în mod normal revin unui șef de stat, sfatul antifascist alege la fel „un prezidiu al sfatului antifascist", care din ordinul consiliului urmează să exercite funcțiunile legislative și executive.

In constituția lui Stalin, sfatul comisarilor poporului formează organul suprem executiv, care se alege de către sfatul suprem al U.R.S.S.-ului, respectiv de către fiecare republică a

Un mormânt comun din Priedor

Uniunii și față de care este responsabil. Corespunzător cu aceasta, Tito a întemeiat al său „Comitet Național" ca organul executiv suprem care are caracterul unui „Guvern Național" și urmează să fie răspunzător față de prezidiul „sfatului antifascist". Este de remarcat că s'a găsit necesar de a se camufla cel puțin provizoriu republica sovietică nou creată și de a nu-i da direct numele care i se cuvine. Probabil că în „Jugoslavia" idealurile comuniste nu au încă puterea de atracție necesară. Dar noi am depășit prea mult în timp această expunere. In vreme ce primele comunicate ale lui Tito se difuzau prin postul de

www.dacoromanica.ro

emisiune „Jugoslavia liberă", ultimele comunicate emanau deja dela Radio Londra, un semn că între timp trebue să se fi produs o schimbare critică.

PRIMA REACȚIE ȘI CONTRALOVITURA MOSCOVEI

Prima reacție față de noua stare de lucruri din Jugoslavia s'a manifestat la Cairo, ca și la Londra și Washington, prin consternare, protest și urlete de furie.

In ziua de 5.XII, guvernul de emigranți din Cairo a emis următorul apel: „Această mișcare teroristă (este vorba de Tito) nu reprezintă în niciun fel, nici concepția democratică și socială a poporului nostru și nici spiritul național al acestuia. Asemenea acțiuni seamănă sămânța desbinării în sânul poporului jugoslav și paralizează rezistența sa împotriva inamicului, prin faptul că antrenează la o luptă oarbă și furioasă, ceeace este de fapt tocmai țelul politicii dușmane.

Chiar în Jugoslavia această mișcare apare ca rezultatul propagandei inamice, la care din păcate au contribuit și Aliații într'o măsură foarte mare. Guvernul jugoslav nu are niciun fel de mijloace palpabile pentru a menține legătura cu poporul său.

Acest fel de a vorbi nu lasă nimic de dorit din punct de vedere al clarității. Reproșurile fățișe la adresa Londrei ne arată că și cei dela Cairo sunt hotărîți acum de a pune totul pe o carte, în ciuda totalei dependențe de bunăvoința potentaților englezi. Dar imediat urmă contra-lovitura din Moscova; în ziua de 6.XII s'a publicat că la Londra s'a format un comitet unitar jugoslav. In comunicat se zice între altele: „Acest comitet va colabora cu organizații similare din lumea întreagă și în special din U.S.A., Canada, America de Sud, Australia și Noua Zelandă. Comitetul vrea să promoveze unirea prin luptă a tuturor forțelor democrate și anti-fasciste pentru doborîrea tuturor elementelor din sânul popoarelor slave de Sud, care „sprijină și colaborează din punct de vedere moral și material cu intrușii, pretinzând în mod fraudulos că sunt prieteni ai aliaților din Vest". Intr'o altă declarație se spune că, comitetul se declară solidar cu țelurile grupului de partizani ai lui Tito. Ca țeluri ale acestui grup al „Jugoslaviei unite" se indică:

1. Lupta împotriva tuturor acelor forțe, care ajută pe dușmani din punct de vedere moral și material, pe când în acelaș timp pretind că sunt prietenii și aliații puterilor occidentale.

2. Propaganda pentru anexarea la viitoarea Jugoslavie a

www.dacoromanica.ro

tuturor teritoriilor slovene, croate şi sârbe, care în urma ultimului război au fost cedate Italiei, Austriei şi altor state.

Afară de aceasta, grupul din Londra a desaprobat fățiș în declarația ei pe Mareşalul Mihailovici, ministrul de război din cabinetul Jugoslav.

La Londra, colaboratorul diplomatic al agenției Reuter, Randal Neale, scrie că întemeierea unui stat sovietic a venit cu totul prin surprindere pentru guvernul britanic, şi că ea ar fi „o pro-

Soldați dintr'un escadron de călăreți croați, uciși pe la spate

vocare surprinzătoare față de guvernul Regelui Petru şi de aliații săi britanici." O atitudine asemănătoare avea şi presa britanică. Ca exemplu citäm ziarul „Observer": „In orice caz guvernul englez are toate motivele să fie foarte mâhnit de această desvoltare." Dar foarte curând se produse în cercurile oficiale o schimbare pronunțată de direcție. Richard Law, ministru de stat pentru sprijinirea Ministrului de Externe britanic, răspunzând la întrebarea unui deputat conservator, a declarat în ziua de 8.XII: „Politica noastră este de a sprijini toate forțele din Jugoslavia, care opun rezistență Germanilor. Momentan sprijinim grupul partizanilor şi le dăm lor mai mult decât Generalului Mihailovici.

www.dacoromanica.ro

din simplul motiv că rezistența grupului de partizani față de Germani este mult mai puternică." **Practic, această formulare** înseamnă, cu toate că lucrul nu este exprimat prin cuvinte, că **Marea Britanie îl dă la o parte pe Mihailovici și recunoaște de fapt guvernul lui Tito.** Se va arăta în curând, în presă, ca și prin atitudinea practică a guvernului britanic, că această interpretare este cea justă.

Chiar în ziua de 9.XII, Secretarul de Stat al Americei, Cordel Hull, dă o declarație oficială, prin care se alătură punctului de vedere al lui Law și al guvernului britanic. El declară: Statele Unite ale Americei ar fi dispuse ca pe baza legii de împrumut și închiriere să ofere ajutor celor două grupuri de partizani jugoslavi, anume guvernului lui Tito, ca și cetnicilor generalului Mihailovici, imediat ce aceștia ar adopta politica Statelor Unite. Atitudinea americană corespunde dealtfel în totul celei engleze.

Posturile de emisiune americane se exprimă mai întâi (10.XII) în sensul că **America nu vrea să aibă de-a-face cu discuțiile politice despre Jugoslavia și din Jugoslavia,** dar că sprijină ca și înainte militar pe Regele Petru și pe Mihailovici. Cercurile din Washington indică, după cum spun posturile de radio, că guvernul Regelui Petru este recunoscut de toți membrii națiunilor unite. Statele Unite intenționează în viitor să sprijine forțele armate patriotice corespunzător cu eficacitatea lor militară. Se comunică din izvor oficial, că Statele Unite nu le-ar pune să ia parte la discuții politice, care poate ar devia poporul jugoslav dela țelul principal, izgonirea Germanilor.

Părerea lor este că trebue lăsată poporului jugoslav sarcina principală de a-și reglementa singur propriile afaceri politice. Cu mult mai deslușit însă este comentarul ziarului „**New-York Times**" (11.XII) în legătură cu evenimentele din Jugoslavia: „Proclamarea unui guvern provizoriu de către partizanii care stau în opoziție față de guvernul din exil, aduce pe tapet una din cele mai spinoase probleme. Stalin, Roosevelt și Churchill și-au propus să elibereze și să organizeze continentul european. Aceasta este responsabilitatea pe care și-au luat-o în mod formal la Moscova și Teheran. Numai miezul propriu-zis al forțelor combative ale lui Tito se compune din comuniști, pe când mișcarea însăși a atras adepți de dreapta și stânga, din toate straturile poporului. Actualmente Moscova stă în spatele lui Tito, pe când Londra și Washingtonul îl sprijină pe Mihailovici și guvernul lui Petru. Este semnificativ că primele diferende din-

www.dacoromanica.ro

tre Mihailovici şi Tito s'au iscat din aceleaşi motive ca şi între Rusia şi puterile occidentale şi anume din cauza problemei celui de al 2-lea front.

DUPĂ CONFERINŢA DELA MOSCOVA

Pe când şeful partizanilor dorea cu orice preţ să negocieze, Mihailovici asculta de directivele aliaţilor prin faptul că încerca să păstreze grosul forţelor sale pentru timpul invaziei. **Dela conferinţa din Moscova centrul de greutate al aliaţilor s'a deplasat de partea partizanilor.** Nu putem să credem că Tito ar fi format un guvern provizoriu fără a avea asentimentul celor trei mari puteri. Jugoslavia nu este un caz izolat. Aceleaşi curente interne şi externe se vor găsi în fiecare ţară, care îşi aşteaptă eliberarea. Puterile victorioase ar face o greşeală tragică, dacă ar recunoaşte definitiv un regim care întrebuinţează pe aceşti oameni frânţi la trup şi suflet.

Dar numai câteva zile mai târziu, presiunea politică a Cremlinului îşi făcu efectul. Mai întâi presa engleză începu cu precauţie să-şi schimbe atitudinea şi să se distanţeze de guvernul de emigranţi din Cairo. Intrucât s'a colaborat până acum din punct de vedere militar cu Tito, ocazia potrivită s'a găsit pe această cale. Ziarul englez „News Chronicle" din 9.XII. numea ajutorul englez pentru Tito drept o dovadă impresionantă a relaţiilor îmbunătăţite dintre Londra şi Moscova, şi era vizibil cuprins de satisfacţie şi înduioşare. La 14.XII., însă, ziarul „Observer" indică adevăratul punct nevralgic, şi anume relaţiile cu Petru şi cu guvernul de emigranţi. **„Există încă o posibilitate şi anume ca Regele Petru să concedieze cabinetul său şi să recunoască ca legal guvernul provizoriu din Jugoslavia.** Un astfel de pas ar putea să asigure legătura guvernului provizoriu cu monarhia, totuşi trebue accentuat că Regele Petru ar trebui să se grăbească, întrucât altfel ar putea să piardă şansa de a se urca din nou pe tronul Jugoslaviei." Este aproape de necrezut că un ziar englez ar fi aşa de prost şi de naiv, încât să scape din vedere imposibilitatea unei uniri a principiului monarhic cu republica federală comunistă. Este o pură ironie ceea ce reese din aceste rânduri. Alte ziare, ca „Times", încearcă să sustragă atenţia dela problema gingaşă a recunoaşterei, prin comparaţia ce o fac între valoarea combativă a lui Tito şi a lui Draza Mihailovici. Astfel ziarul „Times" din 9.XII. accentuează că rezistenţa partizanilor lui Tito este mai importantă şi

www.dacoromanica.ro

de mult mai mare folos pentru aliaţi decât aceea a lui Mihailovici. In legătură cu aceasta „Associated Press" atrage atenţia, că chiar în vara trecută i s'a comunicat lui Mihailovici un mesagiu exprimându-se ameninţarea voalată că nu va mai primi

Partizan prizonier cu steaua sovietică la capelă

alt sprijin din partea aliaţilor, dacă nu va intensifica activitatea sa împotriva Germanilor, dacă nu va evita orice ciocnire cu partizanii şi dacă nu va colabora strâns cu comandantul suprem britanic din Orientul mijlociu. Din răspunsul lui Mihailovici reese, că el nu primeşte necondiţionat aceste puncte, iar ca ur-

www.dacoromanica.ro

mare, Sir Maitland Wilson, comandantul suprem al Orientului mijlociu, a întrebuințat câteva cuvinte tari împotriva Cetnicilor.

„Times" continuă apoi: „Este absurd de a numi pe acești bărbați, — printre care sunt cetățeni jugoslavi proeminenți din toate partidele, — teroriști sau comuniști, așa cum se pare că o face guvernul jugoslav din Cairo."

Toman Bartlett își exprimă opinia în „News Chronicle" din 9.XII.: „Ceea ce nu i-a reușit guvernului din exil, i-a izbutit comitetului național, anume de a reuni pe reprezentanții responsabili ai celor mai multe orientări politice ale țării. Acest fapt va micșora influența de care dispune guvernul din Cairo. Toți conducătorii politici exilați care au lucrat încontinuu pentru unitatea națională vor căuta acuma să sprijine mai de grabă comitetul național decât guvernul Purici."

Radio Londra spunea la 9.XII.: „In general în ultimele luni guvernul Purici și-a pierdut aici mult din prestigiu. Rapoartele venite chiar din Jugoslavia arată că acolo aproape nu mai are adepți. Pe de altă parte, el este guvernul recunoscut de aliați." Și cu fraza de încheere că „Cheia soluției situației stă în mâinile tânărului Rege Petru" postul de emisiune arată miezul adevărat al complexului de probleme, creiat pentru guvernul britanic prin întemeierea comitetului național.

La 11.XII. ziarul „Times" într'un articol de fond se ocupă de situația din spațiul jugoslav și de astă dată întrebuințează un limbaj mult mai aspru împotriva Generalului Mihailovici, pentru că continuă cearta sa cu Tito și califică bandele acestuia drept comuniste și teroriste.

EDEN IA CUVÂNTUL

După acest preludiu din presă, Eden luă cuvântul în Camera Comunelor. Expunerile sale oglindesc toată nesiguranța, însă deja și intenția guvernului din Londra de a abandona pe Petru și guvernul de emigranți. El a spus, că Anglia face totul ce îi stă în putere ca să aprovizioneze pe partizani cu muniții și ca să-i sprijine în orice fel. La fel ar acționa guvernul sovietic și Statele Unite ale Americei. Apoi Eden comunică: **din primăvară lucrează pe lângă Tito o misiune militară britanică, condusă de sublocotenentul Fitzroy Maclean, membru al Parlamentului. Molotov și el (Eden) au convenit ca această misiune să lucreze în strânsă colaborare cu Uniunea Sovietică, imediat ce**

www.dacoromanica.ro

ea va fi sosit la partizani. „Atât cât îmi este cunoscut" spune Eden în continuare „comitetul național" nu revendică împuterniciri în afară de granițele teritoriului pe care lucrează și n'a cerut sub nicio formă recunoașterea sa de către guvernul Majestății Sale. După cum înțeleg eu situația și după cum mi-au raportat ofițerii noștri, partizanii atrag insistent atenția asupra naturii, provizorii a acestui fel de administrație și sunt de părere că

Abraham Levi, „Comisar pentru sănătate" al așa numitei „Republici Sovietice" Ușițe

este o afacere a poporului jugoslav să-și aleagă nestingherit, imediat după eliberare, forma de guvernare pe care și-o dorește. Dacă acesta este punctul lor de vedere, el este identic cu vederile guvernului Majestății Sale. Aceasta este și dorința Regelui Petru însuși și a guvernului său. Eu o știu, căci el mi-a spus-o personal." Se aud exclamații ca: „oho!". „Da, ei au declarat că aceasta ar fi politica lor. Noi trebue să fim cinstiți (fair) în această afacere. Acel guvern a declarat în mod public că el va depune funcțiunile sale odată cu terminarea războiului și că țara își va alege pe urmă guvernul dorit."

Exclamația unui deputat laburist: „Confirmă comunicatele de radio din Cairo această constatare?"

www.dacoromanica.ro

„Eu nu vreau să afirm de loc că guvernul jugoslav din Cairo este de acord din toate punctele de vedere cu partizanii lui Tito. Este absolut clar că nu este așa. Aș dori totuși să încerc să atac această chestiune dificilă într'un mod corect, și vreau să spun numai că toți, chiar și guvernul din Cairo, sunt de părere că imediat după eliberarea țării, guvernul să demisioneze și că atunci poporul va fi liber să-și aleagă singur guvernul. Acesta este punctul asupra căruia toți sunt de acord... (Câteva exclamații)...

Eu personal am cea mai mare simpatie pentru acest tânăr Rege. (Aplauze). In cea mai critică oră a istoriei țării sale a ajuns la postul său plin de răspundere..."

Intr'adevăr nu putem să ne închipuim ce poate să pretindă un ministru de externe englez dela deputați. **S'a văzut sau s'a auzit vreodată că „un guvern" comunist, care se află la putere, a demisionat de bună voie pentru a consulta poporul?** Numai cu aceste declarații Eden și-a ridicat o statuie. Dealtfel nicăieri nu se cunoaște vreo declarație a guvernului Tito, că va demisiona la sfârșitul războiului.

In timp ce Eden pleda în Camera Comunelor din Londra, stăpânul și maistrul său Churchill avea o mulțime de conversații cu Petru la Cairo, prin care încerca să ducă de nas pe copilandrul neștiutor. Dar guvernul emigranților interveni ca o bombă în mijlocul acestora cu o nouă declarație: „Merită națiunea noastră care cu cea mai mare desinteresare s'a alăturat Marei Britanii într'un moment când această putere lupta singură pe teatrele de operațiuni și care pentru credința ei față de cauza aliaților a suferit pierderi mai mari ca orice altă națiune din Europa, această preferare a lui Tito? Regele recunoaște seriozitatea situației, însă el știe că Slovenii, Croații catolici și alte nenumărate frânturi din poporul jugoslav îl reclamă. Guvernul grec trebue să considere situația sa în chip asemănător în multe privințe ca și cel jugoslav și Regele George al Greciei va reflecta asupra reîntoarcerii sale, imediat ce se va produce eliberarea. După cum se aude, prin transformările diplomatice, sociale și militare din ultimul timp din Balcani s'ar fi produs acolo o anumită desorientare." In acelaș timp Tito anunță printr'un ordin că unitățile sale luptă împotriva Germanilor și împotriva unităților de ustași și de cetnici, ca și împotriva unităților bulgare și a „Quisling-ilor" albanezi.

„Svenska Dagbladet" ne informează în legătură cu conversațiile Churchill-Petru, că se vorbește în cercurile jugoslave că Churchill, conform însărcinării primite la conferința dela Te-

www.dacoromanica.ro

heran ar fi dat un ultimatum lui Petru şi guvernului său din Cairo. S'ar crede că Regele ar fi fost îndemnat să se întoarcă în Jugoslavia, pentru a se pune în fruntea armatei de eliberare şi pentru ca în acest fel să forţeze o colaborare a partizanilor lui Tito cu trupele lui Mihailovici. După aceasta, „Evening Standard" aduse informaţia că s'a trimes o delegaţie a lui Tito la Cairo cu misiunea de a încheia pace cu Petru şi de a-l face să vină la cartierul general al lui Tito. Insă propaganda comunistă răspândi din Stockholm vestea că şi aici e vorba de un ultimat adresat lui Petru. Din majoritatea ziarelor britanice, care vorbesc despre „situaţia politică încurcată din Jugoslavia" corespondentul diplomatic al ziarului „Daily Worker" din 10.XII. scrie: „Se poate ca Regele Petru al Jugoslaviei să se hotărască acum să recunoască noul guvern provizoriu ca guvern legal al Jugoslaviei în locul guvernului reacţionar din Cairo. O misiune militară, care reprezintă noul guvern provizoriu, se află momentan la Cairo. Această misiune se ocupă înainte de toate cu stabilirea unei legături trainice între Cairo şi trupele armatei naţionale de eliberare, ca şi cu problema aprovizionării acestei armate. Regele are dreptul de a concedia *actualul* guvern, pentru a-l înlocui cu acel al Mareşalului Tito. In acest caz nu s'ar pune problema pentru *aliaţi* de a recunoaşte acest nou guvern jugoslav, ci ar avea pur şi *simplu* să se ocupe *mai* departe cu un guvern jugoslav al cărui personal politic ar urma să fie ales, dar care ar fi tot guvernul regal jugoslav de sub ordinele Regelui Petru. Acuma oficiosul „Times" ia din nou cuvântul. Intr'un articol de fond din 11.XII. el scrie:

> „Crearea unui guvern provizoriu al Generalului Tito, care reprezintă cele mai importante forţe naţionale, rasiste, religioase şi politice, reprezintă un semn bun pentru reconstruirea unităţii distruse a Jugoslaviei. Din păcate însă, Generalul Mihailovici, ai cărui Cetnici au dobândit meritul de a fi ridicat primii sabia împotriva intruşilor, a găsit de cuviinţă de a continua cearta sa cu partizanii lui Tito şi de a-i numi „comunişti şi terorişti", ceea ce pe de o parte nu este sigur cazul, iar pe de altă parte este aproape fantastic. In ultimul timp Mihailovici a adoptat o atitudine foarte echivocă şi a stat destul de inactiv. Este însă mai regretabil că guvernul jugoslav din Cairo, care este alcătuit numai din câteva duzini de ofiţeri, funcţionari şi diplomaţi, a refuzat de a recunoaşte pe delegaţii Generalului Tito şi ai guvernului său, ca reprezentanţi legali."

www.dacoromanica.ro

Mai departe, „Times" califică formarea guvernului provizoriu al partizanilor drept ceva important, pentrucă prin aceasta se exprimă pentru prima dată voința spontană de eliberare a unei națiuni, care se manifestă în întreaga

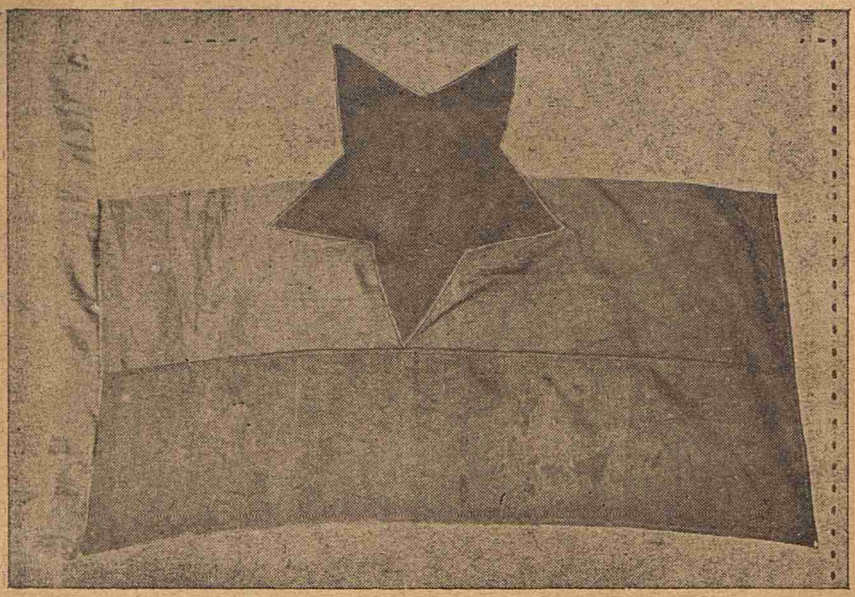

Un drapel al partizanilor: culorile sârbe cu steaua sovietică

Europă printr'o rețea de puncte de rezistență împotriva armatelor germane organizate. **Fără îndoială că această evoluție se va produce și în alte țări.**

Pe la mijlocul lunii Decemvrie încep să câștige teren acele voci din presă, care pretind să fie informate despre întâlnirea apropiată dintre Petru și Tito. De atunci, svonurile contradictorii circulă de colo-colo. Din Cairo vine vestea că Petru se va întâlni cu Tito, — dimpotrivă din lagărul lui Tito se aude că Tito nici n'are de gând să aibă explicații cu Petru.

www.dacoromanica.ro

RECUNOAȘTEREA DE FACTO A LUI TITO DE CĂTRE MOSCOVA

In cele din urmă s'a realizat totuși o luare de contact între cei doi. O delegație a guvernului Tito a plecat pentru tratative

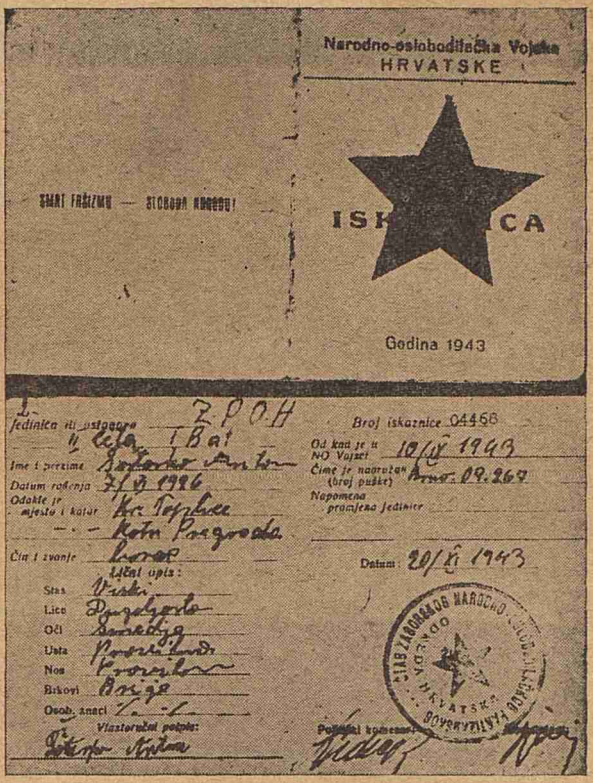

Autorizație eliberată de „Armata de Eliberare Națională a Croației"
Se observă jos, dreapta, iscălitura comisarului politic

în Egipt și la Londra. In jurul călătoriei acestei delegații, ca și în general în jurul întregei evoluții ulterioare a relațiilor dintre Tito, guvernul de emigranți și guvernul englez, se împletesc

www.dacoromanica.ro

până 'n ziua de azi, o astfel de pusderie de ştiri şi voci de presă, care se contrazic între ele, încât este aproape imposibil de a deosebi pe cele adevărate de cele neadevărate. Suntem mai de grabă obligaţi să excludem, pornind dela direcţia pe care a luat-o probabil evoluţia evenimentelor şi trebue să o ia în mod necesar, o grupă de ştiri, care nu concordă cu restul. Dar şi după aceasta, totul este încă destul de confuz. Constatăm mai întâi că **Stalin a dat şi mai departe guvernului lui Tito tot sprijinul său.** Din izvor neutru s'a comunicat şi se comunică în mod curent, că presa sovietică dă cea mai mare atenţie evenimentelor din sfera lui Tito.

La Tito însuşi, se află reporteri, care stau în legătură permanentă cu ziarele lor. Astfel, ziarul „Woina i Rabotschi Klas" din 30.XII. denumeşte guvernul provizoriu al Mareşalului Tito şi al armatei sale, ca o parte din coaliţia îndreptată împotriva lui Hitler. Ziarul adaugă: „Strânsă în jurul conducătorilor aleşi de ea, populaţia jugoslavă stă gata pentru lupta decisivă împotriva Germaniei lui Hitler, duşmanul comun al tuturor popoarelor iubitoare de libertate, gata să lupte pentru cauza dreaptă şi înaltă a eliberării ţării, pentru cauza întregii coaliţii îndreptată împotriva lui Hitler." In timp ce Londra şi Washingtonul se sfiau totuşi de a recunoaşte oficial guvernul lui Tito, prin trimeterea unui Ataşat militar sovietic la cartierul general al lui Tito, iese la iveală intenţia unei recunoaşteri oficiale. **Un comunicat al biroului de informaţii al comisariatului de externe din Moscova denumeşte pe Ribar şi pe Iosip Broz de-a-dreptul „nouii conducători ai Jugoslaviei", ceeea ce de sigur nu poate să însemne altceva decât că guvernul de partizani este considerat de către Moscova ca singurul îndreptăţit să acţioneze în numele poporului jugoslav. Formarea guvernului Ribar-Broz este considerată de guvernul U.R.S.S.-ului ca un fapt împlinit.** In ziua de 15.XII. Tito şi „comitetul jugoslav de eliberare" din Londra, au trimes comitetului panslavist din Moscova o telegramă omagială. Despre încercările de luare de contact între Tito şi guvernul de emigranţi, avem următoarele amănunte: In ziua de 11.XII. trebuia să plece la Alexandria o delegaţie a lui Tito. Avionul însă fu atacat de avioane germane, cu care ocazie se zice că fiul vicepreşedintelui guvernului Tito, Ribar, şi-ar fi găsit moartea.

Zece zile mai târziu se spune într'o declaraţie a postului de emisiune londonez că au avut loc tratative între Tito, o delegaţie din partea aliaţilor şi guvernul regal jugoslav.

„La Alexandria au avut loc de curând tratative între reprezentanţii trupelor de partizani din Jugoslavia şi reprezentanţii

www.dacoromanica.ro

forțelor armate britanice. Aceste tratative, care s'au desfășurat pe baze pur militare, au avut drept obiect executarea politicii guvernului Majestății Sale și anume, de a da tot sprijinul militar forțelor combative, care opun rezistență inamicului în Jugoslavia. De asemenea și delegați ai armatei americane au luat parte la aceste convorbiri, care au decurs în deplin acord în ceea ce privește detaliile în legătură cu executarea acestei politici."

Dar a doua zi, agenția Reuter transmite un comunicat al „guvernului jugoslav din Cairo", prin care se anunță, că acesta n'a fost informat însă oficial despre discuțiile dintre împuternicitul militar al aliaților și reprezentanții Mareșalului Tito. **Guvernul a aflat de această conferință numai din publicarea în ziare a comunicatului.** Frumoasă situație! Dar să ascultăm mai departe: Guvernul nu este dispus nici acuma să recunoască în niciun fel pe partizani și deci nici nu ia asupra-și răspunderea urmărilor rezultate din aceste conversații. Afară de aceasta, pare a fi oarecum surprins și îngrijorat de faptul că o asemenea conferință, în care se discută operațiuni militare din Jugoslavia, a avut loc fără știrea primului ministru jugoslav, Purici. Purtătorul de cuvânt jugoslav pune întrebarea dacă prin sprijinul militar mai mare care se acordă Mareșalului Tito din partea aliaților, se atinge într'o măsură oarecare situația guvernului jugoslav, întrucât, după cum spune el, actualul guvern de emigranți are intenția să ia și pe viitor asupra sa sarcina de a conduce țara până ce întregul popor jugoslav va avea ocazie să-și aleagă propriul său guvern. Aceasta se va întâmpla îndată ce țara va fi eliberată de dușmani. Când fu întrebat aasupra situației Regelui Petru, purtătorul de cuvânt al guvernului, declară că Regele Petru este și va rămâne Regele tuturor Jugoslavilor, până în clipa când țara va putea fi întrebată despre adevăratele ei sentimente referitoare la monarhie.

Crainicul postului de emisiune din Cairo nu terminase încă bine difuzarea acestei semnificative luări de poziție, când postul de emisiune „Jugoslavia liberă" transmite un răspuns care nu lasă nimic de dorit. Acesta este: **„Ordonanță a celei de a doua adunări plenare a sfatului anti-fascist al lui Tito:**

1. Guvernul jugoslav emigrant, în cei doi ani și jumătate de exil, a luat o atitudine ostilă față de poporul nostru și față de lupta sa de eliberare. El a abuzat de ospitalitatea țărilor aliate și a răspândit minciunile și clevetirile cele mai mârșave la adresa armatei noastre de eliberare, a conducerii sale și la adresa organelor executive ale autorităților noastre.

2. El a organizat sistematic un război fratricid cu ajutorul

www.dacoromanica.ro

agenţilor săi din ţară, în cap cu Generalul Mihailovici, cu scopul de a provoca o răscoală generală în ţară. Guvernul jugoslav din exil a semnat prin Mihailovici, tratative cu Germanii, Bulgarii, Italienii şi cu slugile acestora, Pavelici, Nedici şi Rupnik.

Un comisar politic al partizanilor — Un Evreu vânzător de haine vechi dela Spalato

cu intenţia de a distruge forţele armatei noastre de eliberare. Forţele armate de sub comanda guvernului din exil au luat parte la operaţiunile Germanilor, Italienilor şi Bulgarilor împotriva armatei noastre populare de eliberare şi prin aceasta au făcut o mare pagubă cauzei generale a Aliaţilor.

www.dacoromanica.ro

3. El a organizat prin agenții săi din țară o exterminare sistematică a Mohamedanilor, Croaților și a patrioților sârbi, pentru a creia astfel condițiunile preliminare ale întemeierii unei Serbii mari; prin aceasta sprijină în mod direct politica lui Hitler.

4. Regele Petru al II-lea a acordat încrederea sa unui asemenea guvern și ministrului său de război. El a înaintat pe Mihailovici la gradul de General de Armată și i-a acordat decorații înalte. El a fost proclamat comandantul de căpetenie a tuturor forțelor armate jugoslave. Regele Petru a decernat mai departe decorații înalte criminalilor care au luat parte la lupta împotriva armatei noastre de eliberare. Pe de altă parte, foștii ofițeri jugoslavi, cari au participat de partea noastră din prima zi la lupta de eliberare, au fost degradați printr'un decret dat de Regele Petru.

Față de această trădare oribilă și față de această crimă grozavă, sfatul anti-fascist ia următoarea hotărîre:

a) Așa zisului guvern jugoslav din exil i se retrag toate drepturile unui guvern legal al Jugoslaviei, inclusiv dreptul de a reprezenta popoarele jugoslave în străinătate...

b) Reîntoarcerea în țară a Regelui Petru va fi interzisă atâta timp, până când problema monarhică va fi rezolvată printr'o hotărîre a poporului jugoslav.

c) Sfatul anti-fascist își rezervă dreptul de a revizui contractele semnate de guvernul jugoslav din exil, pentru a le prelungi, a le aproba, sau a le semna din nou.

d) Toate tratatele și obligațiile internaționale, care în viitor vor fi semnate de vreun guvern jugoslav din exil, nu vor fi recunoscute.

e) Ordonanța intră imediat în vigoare.

Popoarele slave strâng din ce în ce mai mult rândurile lor în lupta împotriva dușmanului comun, sângerosul fascism hitlerist. După informațiile sosite din Londra, din inițiativa comitetului cehoslovac din Londra s'a format un comitet slav, alcătuit din Ruși, Ucrainieni, Polonezi, Cehi, Sârbi și Croați, Sloveni, etc. Comitetul a fost format pentru intensificarea luptei împotriva fascismului hitlerist și a slugilor sale...

Lucrul s'a executat în spiritul ordonanței congresului panslavist din Moscova. Congresul slav din Londra a îndemnat pe toți Slavii care trăiesc în Anglia să adere la acest congres. Adunarea a hotărît unanim ca comitetul să sprijine cu toate mijloacele disponibile armata populară jugoslavă de eliberare și comitetul național."

www.dacoromanica.ro

Pe de altă parte se transmite din Cairo: „Noi nu putem să pierdem timpul răspunzând escrocilor cari atacă în mod nerușinat monarhia noastră și guvernul legal. Aliații pot să ajute pe oricine doresc. Când acum doi ani am început rezistența noastră, n'am văzut pe teritoriul nostru nici avioane, nici tancuri și nici soldați aliați și în luptele de guerilla duse în munții noștri,

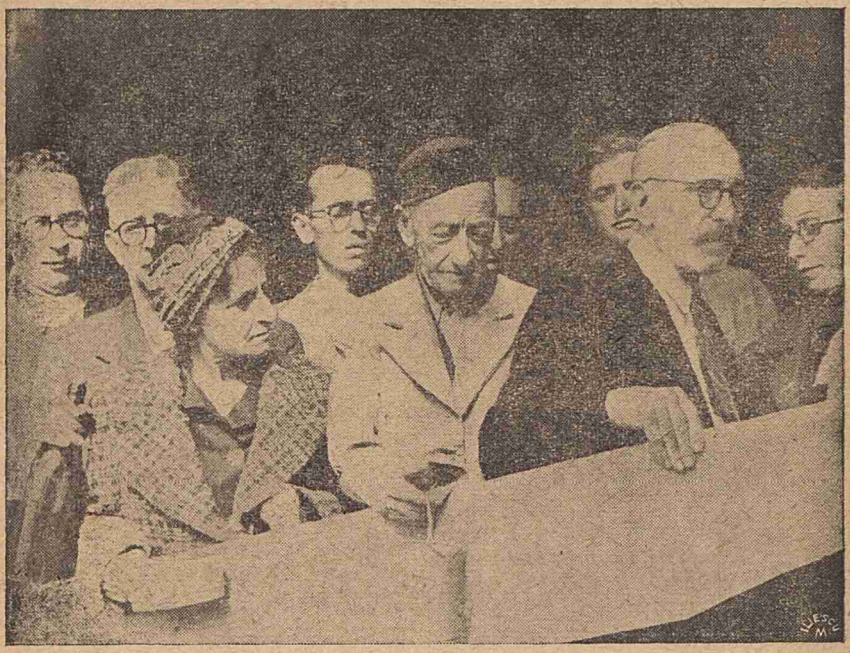

Partizani evrei

am sacrificat pentru cauza comună mai multe vieți omenești ca oricare alte țări ale națiunilor aliate. exceptând Rusia Sovietică.

DECLARAȚIILE DEȘARTE DIN LONDRA

In sfârșit, față de aceasta, ca răspuns, Aliații ridicară pe Tito la rangul de comandant suprem al aliaților. In fine, ei nu

www.dacoromanica.ro

ştiau ce să mai facă. Se părea că toată povestea s'a împotmolit. Trebuiau să se gândească la urma urmelor puţin şi la alte obligaţii. Ce va zice oare Draza Mihailovici dacă va afla că presa engleză nu are nimic de obiectat faţă de insultarea Regelui Petru. Nu trebue pierdute toate şansele. Dar pe de altă parte, legăturile cu Stalin împiedecau o luare directă de atitudine împotriva lui Tito. Deci trebuia căutată o soluţie intermediară. Aceasta însă a reuşit destul de lamentabil. Să auzim ce scrie Randal Neale despre apelul lui Tito:

1. In mod surprinzător apelul stă în contradicţie cu atitudinea anterioară a lui Tito faţă de Rege, care era caracterizată prin faptul că el nu vroia să se oblige cu nimic. Această atitudine era interpretată în cercurile aliate ca fiind oarecum toleranţă.

2. De altă parte însă, acest apel corespunde aşteptărilor întrucât nu refuză în sine Monarhia, ci lasă în sarcina unui plebiscit de a hotărî după războiu relativ la această problemă.

Guvernul britanic, împreună cu cel sovietic şi cel american ar fi depus până acum toate străduinţele pentru a ajunge la o împăcare între Petru şi Tito. Aceste sforţări vor fi continuate fără îndoială, şi anume nu în ciuda apelului lui Tito, ci din contra, din cauza lui. Va fi necesar să se stabilească mai întâi faptele care au dus la înăsprirea atitudinei lui Tito faţă de Rege. Nu este imposibil ca la baza acestei atitudini înăsprite să se găsească o neînţelegere. Nu este clar de ce o hotărîre, care după declaraţiile date la radio, s'ar fi luat la 29 Noemvrie, să fie publicată abia după trei săptămâni.

Este o datorie a guvernelor aliate, de a găsi o formulă pentru a combina următoarele trei elemente: recunoaşterea Regelui Petru, sprijinirea militară a lui Tito şi neamestecul în politica internă jugoslavă. Dacă Aliaţii s'ar folosi de toate cunoştinţele lor, ar trebui să găsească o soluţie. (Reuter).

La fel de prudent se exprimă şi „Exchange Telegraph" la 22. XII.: Se speră că Englezii vor reuşi să facă o punte între cele două partide. „Daily Express" din 22.XII. declară: Relaţiile dintre Mareşalul Tito şi Regele Petru n'ar fi aşa de rele cum s'ar conclude în urma acestui războiu al cuvintelor, dus de adepţii lor. La Londra nu s'a renunţat la speranţa unei împăcări. Petru ar avea o atitudine corectă. El a declarat că după războiu poporul Jugoslaviei ar trebui să hotărască singur asupra formei sale de guvernământ. El s'ar supune, după cum a declarat lui Eden, deciziei poporului.

www.dacoromanica.ro

Şi mereu se accentuează din nou („Daily Telegraph", 24.XII.) că relaţiile politice cu Regele Jugoslaviei şi cu miniştrii săi, trebue să fie menţinute atâta timp, cât Regele Petru este monarh constituţional.

Cu această formulare sărăcăcioasă, presa engleză credea că a făcut destul pentru Petru şi pentru guvernul de emigranţi. **Instrucţiunile erau date în sensul de a face pe oamenii din Cairo şi înainte de toate pe Draza Mihailovici să înţeleagă că este cazul să se retragă cât se poate de discret, pentrucă în viitor n'ar mai fi loc pentru ei.** Numai Regele Petru ar avea prilejul să aleagă între posibilitatea de a accepta de bine de rău guvernul lui Tito, aşa cum este, sau de a merge împreună cu guvernul său de emigranţi să se scalde în Nil. Părerea lui „News Chronicle" din 24.XII. este că „fiecare guvern din exil este în pericol de a pierde contactul cu forţele de rezistenţă din patrie." Draza Mihailovici a fost obligat să înghită o admonestare dela agenţia Reuter, pentru că într'o cuvântare ar fi adresat cuvinte puţin prietenoase naţiunilor aliate, ba chiar că ar fi întrebuinţat expresii jignitoare la adresa lui Churchill şi Roosevelt. Acest fapt s'ar fi întâmplat chiar în prezenţa membrilor misiunii militare engleze, care ar fi raportat aceasta imediat Londrei; între timp a fost retrasă misiunea militară engleză, care se afla la Mihailovici, în timp ce misiunea care se află la Tito a fost întărită. Cu privire la aceasta, Reuter remarcă, că Londra nu este îngrijorată că prin aceste ultime evenimente Mihailovici ar putea să fie determinat eventual să treacă cu totul de partea Germanilor. Atât numai despre această faţură a chestiunii.

NU NUMAI ONOAREA, DAR ŞI BANII

Fără îndoială nu se putea ca tratamentul aplicat de Englezi lui Petru, să nu producă o anumită reacţie în sânul guvernului de emigranţi. **Lumea din aceste cercuri era obişnuită cu tot felul de necazuri, dar la o asemenea trădare făţişă nu s'ar fi aşteptat niciodată.** Prima consecinţă a fost demisia lui Zivkovici din postul de „Comandant suprem al armatei jugoslave". Succesorul său a fost generalul Ranossovici, care până atunci era şeful Statului Major Jugoslav. Acest schimb nu a fost probabil singurul. Deja se aud svonuri despre o demisie a „întregului guvern Purici". Dacă în lunile trecute interesul de a de-

www.dacoromanica.ro

veni ministru în guvernul jugoslav de emigranți se micșorase apreciabil, în situația actuală este sigur că el a scăzut de tot. Inainte de toate, această afacere are însă și o latură foarte prozaică materială. Din ce fonduri să se plătească atâta timp mi-

„Mareșalul" Tito, cu steaua sovietică la chipiu

niștrii guvernului de emigranți și luxul dus de ei? In curând Englezii nu vor mai putea fi tapați. Rezervele de aur ale Băncii Naționale Jugoslave, care au fost cărate în 1941 în Statele Unite ale Americii, se găsesc foarte departe. Se zice că valoarea lor ar fi în jurul sumei de 20.000.000 Lire Sterline. Nu

www.dacoromanica.ro

este greşită presupunerea că între timp Tito, ca preşedinte al guvernului jugoslav provizoriu, şi-ar fi anunţat pretenţiile sale asupra acestor rezerve de aur. In acest mod, cearta dintre Tito şi guvernul emigrant din Cairo capătă un aspect cu totul diferit. **Nu este în joc numai onoarea, ci mai ales banii.** In sfârşit, problema devine şi mai încurcată, prin faptul că guvernul din exil, pe când se afla la Londra, a primit însărcinarea de a tipări bancnote jugoslave în valoare de zece miliarde Dinari. Aceste bancnote erau rezervate pentru cazul când acest guvern s'ar întoarce în Jugoslavia.

Referitor la această problemă financiară ziarul „Observer" din 25.XII. scrie: „Membrii guvernului din Cairo, prin atacurile aspre şi nedemne la adresa partizanilor şi a guvernului provizoriu, au închis odată pentru totdeauna posibilitatea unei reconcilieri prin compromis. Prin aceasta şi-au pecetluit propria lor soartă politică. Prin faptul că nu desaprobă felul de a acţiona al acestora şi că nu concediază pe miniştri, Regele Petru scapă definitiv din mâini şansa de a-şi rebodândi tronul. Momentul unei reîntoarceri a trecut definitiv."

La 28.XII. s'a publicat respingerea definitivă a pretenţiei jugoslave asupra aurului. Dacă aruncăm ca încheiere o privire asupra efectelor produse în Serbia de evenimentele descrise, atunci putem să ne închipuim uşor cum reacţionează poporul sârb faţă de felul în care Anglia l-a trădat pe Petru. Chiar dacă se depreciază la Belgrad activitatea guvernului de emigranţi, totuşi a rămas un anumit ataşament pentru casa regală Karadjordjevici. De aceea, faptul că Anglia desaprobă pe Regele Petru, este considerat ca o lovitură dată direct în obrazul poporului jugoslav.

Din această cauză guvernul Nedici a încercat prin discursuri şi prin presă să desvălue în modul cel mai clar semnificaţia faptelor. In timp ce, pe de o parte, lui Mihailovici i se comunică să-şi schimbe coloarea şi să se lepede de trădătorii englezi, pe de altă parte se impută cu cele mai aspre expresii lui Tito şi anturajului său de a fi antisârb. Ar duce prea departe dacă am enumera în acest loc numeroasele păreri, referitoare la acest lucru. Ele toate sunt după acelaş calapod, iar argumentul principal este totdeauna că nu numai conducerea bandelor lui Tito se compune aproape exclusiv din oameni, care nu sunt Sârbi, ci că şi massa sedusă s'ar compune abia din 5% Sârbi. Insuşi Nedici într'un discurs numeşte pe Tito, **Croat.** (ceea ce însă nu e dovedit în mod obiectiv).

www.dacoromanica.ro

Incercările politicii engleze de a elimina neînțelegerile penibile dintre guvernul exilat al regelui Petru de o parte și guvernul de partizani Ribar-Broz (Tito) de altă parte, continuă. Ele sunt însoțite de năzuința de a satisface pe Soviete, cărora

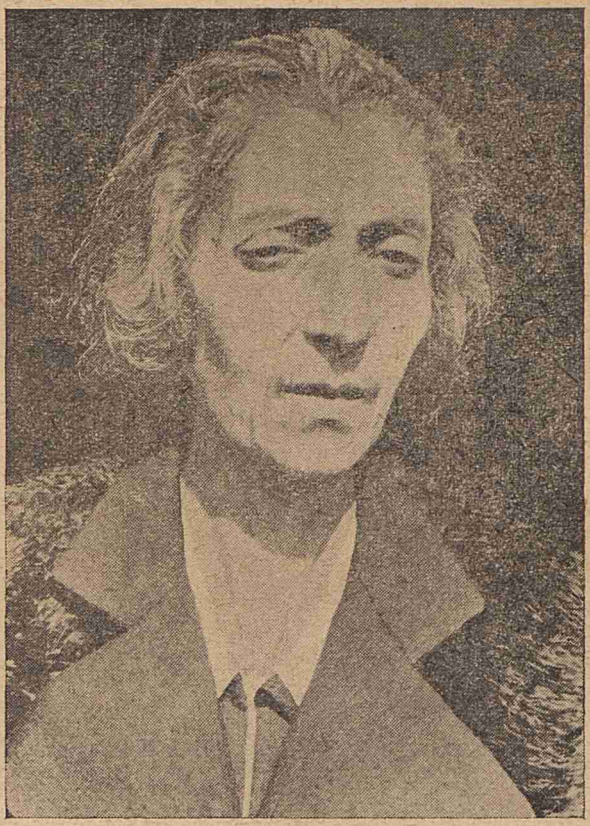

Această evreică bătrână a adus servicii speciale partizanilor

li s'a cedat de către Anglia și Statele Unite Sudestul ca sfera de interese, prin sprijinirea aspirațiunilor Moscovei și de a nu lăsa să se vadă în afară niciun contrast între orientarea intereselor Londrei și ale Cremlinului. Din numeroasele știri exis-

www.dacoromanica.ro

tente, care în cea mai mare parte se contrazic între ele, se poate vedea cum este închipuită înțelegerea între Cairo și Ribar-Broz (Tito): Guvernul de emigranți urmează să se retragă de bunăvoie, pentru a face loc bolșevismului. Propunerile făcute de presă în acest sens se deosebesc între ele numai prin aceea că unele mai prevăd o perioadă de tranziție, în timp ce celelalte sugerează guvernului emigrat o abdicare imediată și totală. In amănunte se pot înregistra următoarele propuneri: Eliminarea generalului Mihailovici din guvern. — „Lărgirea bazei guvernului Purici": după cum se cuvine, prin primirea unor aderenți ai direcției Ribar-Broz (Tito), comuniști și slugi ale comunismului. — Formarea unui nou guvern la Cairo: bineînțeles cu o compoziție pe placul direcției Ribar-Broz și deci și al Moscovei, deci comunistă cu camuflaj democrat de stânga-naționalist. — Înțelegere directă între regele Petru și guvernul partizanilor, înlăturându-se guvernul exilat. — Capitulare completă a lui Petru și a guvernului exilat.

Nu se poate prevedea dacă încercările de înțelegere au perspective de succes; declarația citată mai sus a guvernului de partizani din 21 Decemvrie vorbește împotrivă. Nu lipsesc însă nici știri engleze, care vorbesc de o dispoziție de a se înțelege a guvernului de emigranți din Cairo, mai ales ca urmare a unei vești a agenției Reuter, după care guvernul exilat jugoslav ar fi comunicat că ofițeri din armata regală jugoslavă din Orientul Mijlociu ar fi creat o mișcare pentru alăturarea de „mareșalul" Broz (Tito) și pentru formarea unui front comun contra Germanilor. S'a socotit drept un „semn bun" faptul că guvernul exilat nu a însoțit această știre de un comentar negativ. Totuși Globereuter a anunțat în aceeași zi dela Londra că guvernul exilat ar fi pedepsit pe trei sferuri din membrii comitetului jugoslav din Londra, deci ai reprezentanței partizanilor, cu îndepărtarea din funcțiunile lor din exil. (Este vorba de vice-guvernatorul Băncii Naționale jugoslave Bicanici, de fostul ministru al educației Furlan și de președintele asociației ziariștilor jugoslavi din Londra, Petrovici). Pentru fluctuațiile părerilor și ale perspectivelor este caracteristic faptul că Reuter-Hell a anunțat la 8 Ianuarie din Cairo că nu există nicio perspectivă pentru un compromis, în timp ce Globereuter-Mores vorbește la 13 Ianuarie din Cairo despre progrese ale sforțărilor ne-oficiale de înțelegere și califică situația ca „obscură, dar mai plină de nădejdi" (!).

Foarte clar se poate constata tendința sistematică a guvernului Ribar-Broz de a instala reprezentanțe proprii în străi-

www.dacoromanica.ro

nătate. Comitetul jugoslav din Londra a fost amintit în paginile anterioare de mai multe ori. Un comitet asemănător a fost înființat în Statele Unite, cu același scop, iar „Svenska Dagbladet" anunță încă dela 24 Decemvrie 1943 că guvernul par-

Adept al partizanilor, capturat de trupele germane

tizanilor va trimete cât mai curând un delegat propriu la Ankara, care ar avea misiunea să supravegheze pe plenipotențiarul de acolo al guvernului jugoslav exilat. Marea Britanie și Statele Unite s'ar fi declarat de acord cu aceste măsuri. După

www.dacoromanica.ro

alte ştiri din presa străină, în urma înfiinţării unui guvern al bandelor Ribar-Broz (Tito), s'ar fi produs în lagărul emigranţilor jugoslavi peste tot o sciziune şi o luptă pentru putere. O parte din emigranţi a trecut de partea lui Ribar-Broz (Tito). Aceste grupuri au primit din partea lui Ribar-Broz (Tito) indicaţia de a forma peste tot aşa-zise sfaturi şi comitete, pentru a pregăti terenul pentru trimiterea de reprezentanţi diplomatici deplin îndreptăţiţi. In Elveţia, partizanii lui Ribar-Broz au şi denunţat supunerea faţă de ministrul jugoslav de acolo şi au declarat că nu vor mai accepta nicio instrucţiune din partea lui. Contra-măsurile guvernului exilat constau din luarea de contact cu guvernele de emigranţi greci şi polonezi, care se află într'o situaţie asemănătoare, în trimiterea plănuită a unei delegaţii la Washington, pentru a face un demers pe lângă Roosevelt şi în alte încercări de a abate pe Englezi dela noua lor atitudine.

Foarte edificatoare este o comparaţie între evenimentele descrise, din jurul lui Ribar-Broz şi al guvernului exilat şi evenimentele din Grecia. Dela cunoscuta declaraţie a lui Churchill că speră că regii Jugoslaviei şi Greciei vor putea să se reîntoarcă în curând în ţările lor, o declaraţie care trebuia în mod evident să însemne o angajare a politicii engleze faţă de aceşti doi monarhi, — şi care a fost înţeleasă peste tot astfel —, multe s'au schimbat. Antipatia contra regelui George este egal de mare la aproape toate direcţiile politice din sânul poporului grec şi a mai crescut încă după fuga regelui din ţară. Stânga îl acuză de înclinări fasciste, iar dreapta naţională de trădare a intereselor patriei. La aceasta se adaugă presiunea Moscovei, care nu are nevoie de niciun rege în sfera ei de influenţă sudestică, ce i-a fost recunoscută de Anglia şi USA.

Paralela cu evenimentele jugoslave merge şi mai departe, în măsura în care anume şi răsculaţii greci sunt scindaţi în două grupuri principale, într'unul mai mult şovinist şi unul bolşevic, aflate în ceartă violentă între ele. Ele nu au de sigur importanţă politică şi militară pe care o au răsculaţii de pe fostul teritoriu jugoslav, dar sunt natural scoşi în relief din punct de vedere politic de către puterile inamice. Spre deosebire de guvernul exilat jugoslav, guvernului grec de emigranţi al lui Tsuderos i-a reuşit până acum să se sustragă dela o luare de poziţie. Acest lucru a fost însă cu putinţă numai prin diferite cedări faţă de direcţiile de stânga şi mai ales printr'o sacrificare clauzulată a regelui. Regele a fost obligat, sub presiunea guvernului său şi mai ales a Angliei, care nu a ezitat nici

www.dacoromanica.ro

Tragedia unui popor — Fuga din calea partizanilor

www.dacoromanica.ro

de data aceasta să părăsească pe fostul ei protejat, să scrie o scrisoare „primului ministru" al său, Tsuderos, în care el face să depindă reîntoarcerea sa pe tronul Greciei „după restabilirea deplinei libertăți a Greciei", de faptul dacă va fi rechemat de către poporul grec printr'un vot liber și dacă întoarcerea sa va fi în interesul Greciei. Adevăratul prim-ministru grec, Rhallis, a declarat la 6 Ianuarie într'o cuvântare la radio cu dreptate, că acest pas al regelui a fost inspirat evident de către Stalin la Teheran. George al II-lea ar fi devenit astfel un fel de „rege revocabil", rege cu scadență.

Tsuderos a adresat mai multe apeluri pentru unire răsculaților greci și a cerut dela diferitele grupuri să se supună comandantului suprem aliat. Eden și Hull au sprijinit acest apel prin mesagii adresate lui Tsuderos; Hull spune de ex.: „este de dorit ca grupurile de rezistență grecești să nu-și mai irosească forțele în lupte interne, ci să se unească imediat între ele și cu națiunile unite, în lupta contra inamicului comun."

Tsuderos ar dori deci, prin bunăvoință față de Moscova și printr'o oarecare alunecare spre stânga să prindă și partea bolșevică a mișcării de insurecție, pentru a salva astfel aparențele. In felul acesta el pregătește însă însuși calea pentru infiltrarea bolșevismului.

Atât exemplul jugoslav, cât și cel grec dovedesc deci că Anglia și Statele Unite au trădat Sudestul Europei dându-l pe mâna Cremlinului și că ele sunt dispuse să părăsească la cererea Moscovei guvernele de emigranți pe care le-au sprijinit până acum. Ele își părăsesc deci pozițiile în fața bolșevismului și s'au arătat în mod practic a fi nehezitorii de drum ai acestuia.

Cu toate acestea nici Balcanii și nici Europa nu vor deveni bolșevice, pentrucă Germania nu va trăda niciodată acest continent. Fiii ei sângerează pe fronturi de mii de kilometri, pentruca

EUROPA SĂ TRĂIASCA!

www.dacoromanica.ro

ANEXE :

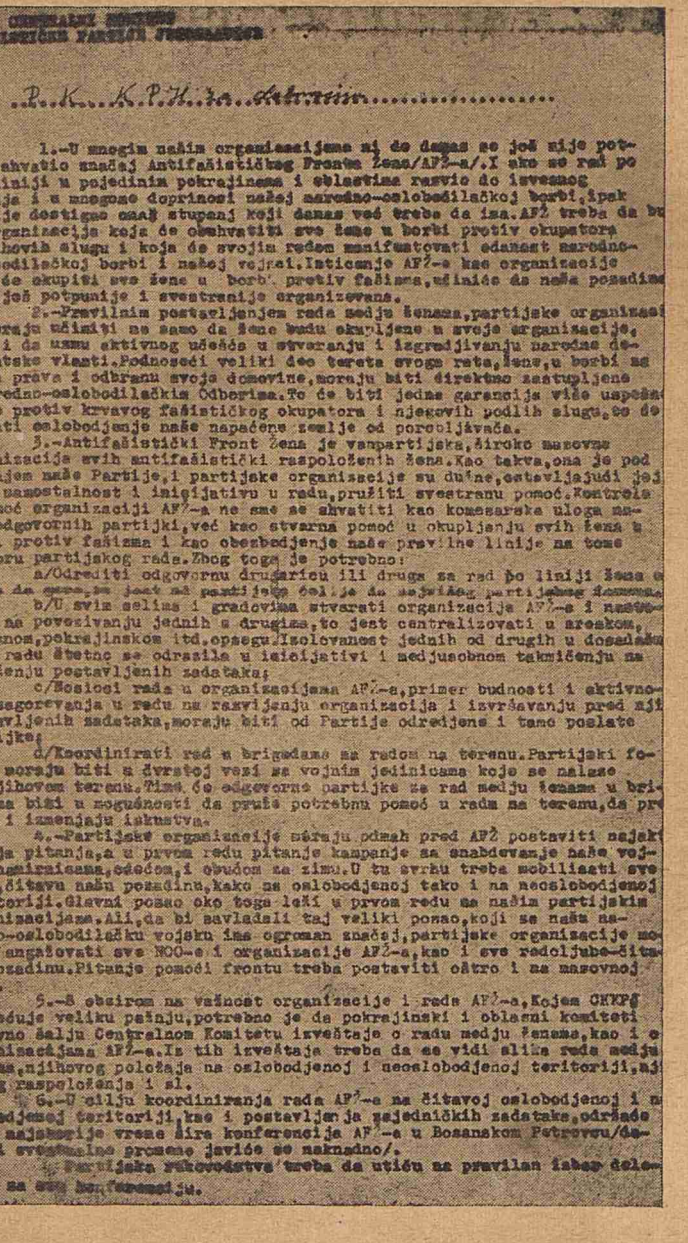

...P.K...K.P.H.Ja...Odsjek.....

1.-U mnogim našim organizacijama ni do danas se još nije potpuno ohvatio značaj Antifašističkog Fronta žena/AFŽ-a/.I ako se radi po toj liniji u pojedinim pokrajinama i oblastima razvio do izvesnog stepenja i u mnogome doprinosi našoj narodno-oslobodilačkoj borbi,ipak on nije dostigao onaj stupanj koji danas već treba da ima.AFŽ treba da bude organizacija koja će obuhvatiti sve žene u borbi protiv okupatora i njihovih slugu i koja će svojim radom manifestovati edinstvo narodno-oslobodilačkoj borbi i našoj vojsci.Inicijator AFŽ-e kao organizacije koja će okupiti sve žene u borbi protiv fašizma,učiniće da naša pozadina bude još potpunije i svestranije organizovana.

2.-Pravilnim postavljanjem rada među ženama,partijske organizacije moraju učiniti ne samo da žene budu okupljene u svoje organizacije, nego i da uzmu aktivnog učešća u stvaranju i izgrađivanju narodne demokratske vlasti.Podnoseći veliki deo tereta svoga reda,žene,u borbi za svoja prava i odbranu svoje domovine,moraju biti direktno zastupljene u Narodno-oslobodilačkim Odborima.To će biti jedna garancija više uspešne borbe protiv krvavog fašističkog okupatora i njegovih podlih slugu,što će ubrzati oslobođenje naše napaćene zemlje od porobljivača.

3.-Antifašistički Front žena je vanpartijska,široko masovna organizacija svih antifašistički raspoloženih žena.Kao takva,ona je pod uticajem naše Partije,i partijske organizacije su dužne,ostavljajući joj punu samostalnost i inicijativu u radu,pružiti svestranu pomoć.Kontrolu i pomoć organizaciji AFŽ-a ne sme se shvatiti kao komesarske uloge naših odgovornih partijki,već kao stvarna pomoć u okupljanju svih žena u borbi protiv fašizma i kao obezbeđenje naše pravilne linije na tome sektoru partijskog rada.Zbog toga je potrebno:

a/Odrediti odgovornu drugaricu ili drugu sa rad po liniji žena u [illegible] da [illegible] je jedan od članova Biroa Mjesnog partijskog komiteta.

b/U svim selima i gradovima stvarati organizacije AFŽ-e i nastojati na povezivanju jednih s drugima,to jest centralizovati u areskom, oblasnom,pokrajinskom itd.opsegu.Izolovanost jednih od drugih u dosadašnjem radu štetno se odrazila u inicijativi i međusobnom takmičenju na izvršenju postavljenih zadataka;

c/Sastanci rada u organizacijama AFŽ-a,primer budnosti i aktivnosti,zagorevanja u radu na razvijanju organizacija i izvršavanju pred njih postavljenih zadataka,moraju biti od Partije određene i tamo poslate partijke;

d/Koordinirati rad u brigadama sa radom na terenu.Partijski forumi moraju biti u čvrstoj vezi sa vojnim jedinicama koje se nalaze na njihovom terenu.Time će odgovorne partijke za rad među ženama u brigadama biti u mogućnosti da pruže potrebnu pomoć u radu na terenu,da prenesu i izmenjaju iskustva.

4.-Partijske organizacije moraju pdmah pred AFŽ postaviti najhitnija pitanja,a u prvom redu pitanje kampanje za snabdevanje naše vojske odmiricama,odećom,i obućom za zimu.U tu svrhu treba mobilisati sve žene,čitavu našu pozadinu,kako na oslobođenoj tako i na neoslobođenoj teritoriji.Glavni posao oko toga leži u prvom redu na našim partijskim organizacijama.Ali,da bi savladali taj veliki posao,koji se našu narodno-oslobodilačku vojsku ima ogroman značaj,partijske organizacije moraju angažovati sve NOO-e i organizacije AFŽ-a,kao i sve rodoljube-čitavu pozadinu.Pitanje pomoći frontu treba postaviti oštro i na masovnoj bazi.

5.-S obzirom na važnost organizacije i rada AFŽ-a,kojem CKKPJ posvećuje veliku pažnju,potrebno je da pokrajinski i oblasni komiteti redovno šalju Centralnom Komitetu izveštaje o radu među ženama,kao i o organizacijama AFŽ-a.Iz tih izveštaja treba da se vidi slika rada među ženama,njihovog položaja na oslobođenoj i neoslobođenoj teritoriji,njihovog raspoloženja i sl.

6.-U cilju koordiniranja rada AFŽ-e na čitavoj oslobođenoj i neoslobođenoj teritoriji,kao i postavljanja zajedničkih zadataka,održaće se u najskorije vreme šira konferencija AFŽ-e u Bosanskom Petrovcu/datum i eventualne promene javiće se naknadno/.

Partijska rukovodstva treba da utiču na pravilan izbor delegata na ovu konferenciju.

Adresă a „Comitetului Central al Partidului Comunist lugoslav“ (Facsimil)

www.dacoromanica.ro

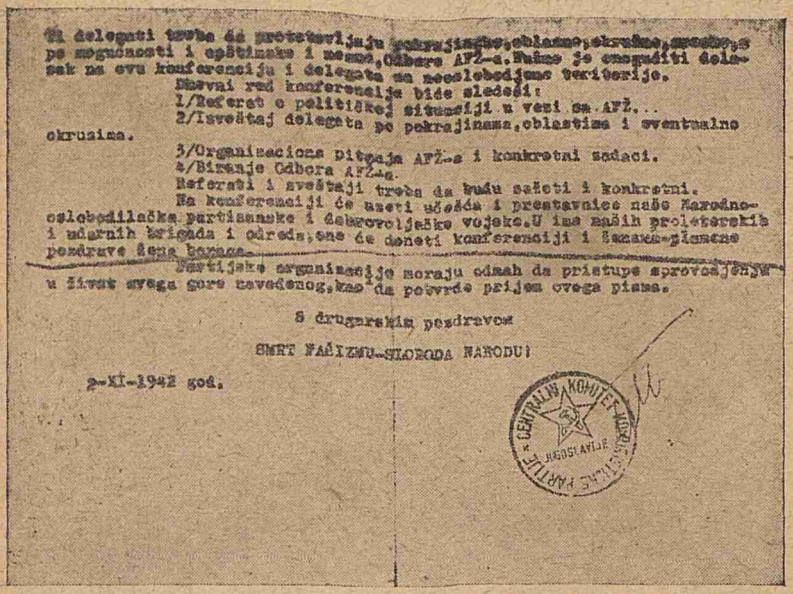

Na delegati treba da prostavljaju pokrajinske,oblasne,okružne,mesne,s
po mogućnosti i opštinske i seoske,Odbore AFŽ-a.Naime je onaguditi delo-
vek na ovu konferenciju i delegata sa neoslobođene teritorije.
Dnevni red konferencije biće sledeći:
1/Referat o političkoj situaciji u vezi sa AFŽ...
2/Izveštaj delegata po pokrajinama,oblastima i eventualno
okruzima.
3/Organizaciona pitanja AFŽ-a i konkretni zadaci.
4/Biranje Odbora AFŽ-a.
Referati i izveštaji treba da budu sažeti i konkretni.
Na konferenciji će uzeti učešća i predstavnice naše Narodno-
oslobodilačke partizanske i dobrovoljačke vojske.U ime naših proletterskih
i udarnih brigada i odreda,one će doneti konferenciji i ženama-planine
pozdrave žena borace.
Partijske organizacije moraju odmah da pristupe sprovođenju
u život svega gore navedenog,kao i da potvrde prijem ovog pisma.

S drugarskim pozdravom

SMRT FAŠIZMU-SLOBODA NARODU!

2-XI-1942 god.

CENTRALNI KOMITET KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Urmarea adresei dela pag. 61 (Traducerea românească la p. 63)

www.dacoromanica.ro

Traducerea facsimilului dela pag. 61-62

Comitetul Central al Partidului Comunist al Jugoslaviei
către
Comitetul Provincial pentru Dalmaţia al Partidului Comunist al Croaţiei:

1. Multe din organizaţiile noastre nu sunt încă lămurite deplin cu privire la însemnătatea Frontului Femenin Antifascist (AFZ). Deşi activitatea în această direcţie s'a desvoltat până la un anumit grad în unele provincii izolate şi a contribuit mult la lupta noastră de eliberare a poporului, ea nu este totuşi la înălţimea la care ar trebui să fie. AFZ trebue să fie o organizaţie care să cuprindă pe toate femeile în lupta contra ocupanţilor şi slugilor lor şi să manifeste prin activitatea ei devotamentul pentru lupta de eliberare şi pentru armata noastră. Scoaterea în evidenţă a organizaţiei AFZ ca o organizaţie ce trebue să cuprindă pe toate femeile în lupta contra fascismului va avea drept rezultat ca etapele să fie organizate deplin şi în toate privinţele.

2. Organizaţiile partidului trebue să facă totul ca printr'o activitate potrivită şi convenabilă nu numai să cuprindă pe femei în organizaţii, dar ca ele să ia parte şi activ la instaurarea şi întărirea puterii democrate naţionale. Deoarece femeile au luat asupra lor mari poveri în legătură cu războiul în lupta pentru drepturile lor şi pentru apărarea patriei lor, ele trebue să fie reprezentate direct şi în comitetele de eliberare naţională. Acest lucru va fi o garanţie pentru lupta victorioasă contra sângerosului ocupant fascist şi a mercenarilor lui josnici şi va grăbi eliberarea mult încercatei noastre ţări de jefuitorii ei.

3. AFZ este o organizaţie din afara partidului a tuturor femeilor cu sentimente anti-fasciste, întemeiată pe baze largi. Ca atare ea stă sub influenţa partidului, iar organizaţiile partidului sunt obligate să-i dea tot ajutorul, lăsându-i deplină independenţă şi iniţiativă. Controlul şi sprijinul organizaţiei AFZ nu trebue socotit ca un rol de comisar al camaradelor noastre de partid responsabile, ci ca un ajutor energic cu prilejul grupării tuturor femeilor în lupta contra fascismului şi ca asigurare a liniei noastre juste în acest sector al activităţii partidului. De aceea este necesar:

a) să se desemneze un camarad de partid responsabil, sau o camaradă de partid, pentru activitatea în sectorul mişcării feminine, de sus până jos, adică dela celulă până la cel mai înalt for al partidului;

www.dacoromanica.ro

b) să se înfiinţeze în toate satele şi oraşele organizaţii AFZ şi să se unească între ele, adică ele să fie centralizate în formaţii pe plasă, judeţ şi provincie. Izolarea unora de altele a păgubit mult în cursul activităţii de până acum şi a avut un efect rău în ce priveşte iniţiativa şi întrecerea reciprocă în îndeplinirea de noi misiuni.

c) Purtătoare ale activităţii în organizaţiile AFZ, pilde de veghere şi activitate ca şi de zel în răspândirea organizaţiei şi în executarea misiunilor încredinţate trebue să fie camaradele de partid desemnate şi trimese acolo de partid;

d) Activitatea din brigade trebue coordonată cu activitatea de pe teren. Forurile partidului trebue să fie în legătură strânsă cu formaţiunile militare, care se află în sectorul lor. In felul acesta camaradele de partid răspunzătoare vor fi în situaţia să dea ajutorul necesar şi să schimbe reciproc experienţele cu prilejul activităţii lor printre femei în brigăzi.

4. Organizaţiile partidului trebue să prezinte imediat organizaţiei AFZ problemele cele mai actuale, în primul rând chestiunea campaniei pentru aprovizionarea armatei noastre cu alimente, îmbrăcăminte şi încălţăminte pentru iarnă. In acest scop trebue mobilizate toate femeile, toată etapa noastră, atât în teritoriul eliberat, cât şi în cel ce nu a fost încă liberat. Munca principală le aşteaptă în primul rând pe organizaţiile noastre de partid. Pentru a putea dovedi această mare muncă, de o însemnătate uriaşă pentru armata noastră de eliberare, organizaţiile partidului nostru trebue să mobilizeze toate comitetele de eliberare şi toate organizaţiile AFZ. Chestiunea ajutorului pentru front trebue tratată energic şi pe baze largi.

5. Cu privire la importanţa şi la activitatea organizaţiei AFZ, căreia comitetul central îi acordă o deosebită atenţie, este necesar ca comitetele provinciale şi judeţene să raporteze regulat comitetului central asupra activităţii în rândurile femeilor ca şi asupra organizaţiilor AFZ. Din aceste rapoarte trebue să reiasă un tablou limpede al activităţii printre femei, a situaţiei lor în regiunile eliberate şi ne-eliberate, al atitudinii lor, etc.

6. Pentru coordonarea activităţii organizaţiei AFZ în întregul teritoriu liberat şi ne-liberat, ca şi pentru stabilirea unor misiuni comune, va avea loc în curând o mare conferinţă la Bosahsti Petrovaci (Data şi eventualele modificări vor fi comunicate ulterior). Conducerea partidului trebue să influenţeze alegerea potrivită a delegaţilor pentru această conferinţă. Aceşti delegaţi trebue să reprezinte organizaţiile provinciale, de plasă, judeţene, dacă este cu putinţă şi organizaţiile comunale şi să-

www.dacoromanica.ro

teşti. Este necesar să se facă posibilă participarea la această conferinţă şi unor delegaţi din teritoriile ne-eliberate.

Ordinea de zi a conferinţei este următoarea:

1. Referat asupra situaţiei politice în legătură cu AFZ.
2. Raportul delegaţilor, pe provincii, regiuni, eventual judeţe.
3. Probleme de organizaţie ale AFZ-ului şi misiuni concrete.
4. Alegerea comitetului organizaţiei AFZ.

Referatele şi rapoartele trebue să fie scurte şi concrete.

La conferinţă vor lua parte şi reprezentantele armatei noastre de eliberare şi de voluntari. Aceste reprezentante vor transmite conferinţei şi femeilor, în numele brigadelor de proletari şi de şoc şi al formaţiilor noastre, salutul înflăcărat al luptătoarelor noastre femei.

Organizaţiile partidului sunt obligate să înceapă de îndată executarea tuturor dispoziţiilor de mai sus şi să confirme primirea acestei adrese.

Cu salutul
Moarte Fascismului — Libertate Poporului
TITO

L. S.
(Comitetul Central al Partidului Comunist
al Jugoslaviei)

www.dacoromanica.ro

10.000
10.000
ZAJAM
NARODNOG OSLOBOĐENJA
Na temelju Uredbe Izvršnog odbora Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije od 15.-I.-1943. raspisan je 3-postotni zajam u iznosu od dinara-kuna 500,000.000.
Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Hrvatske
raspisuje jedan dio gornjeg zajma u iznosu od dinara-kuna
150,000.000
I obvezuje se donosiocu ove obveznice isplatiti
dinara 10.000 kuna
nakon 10 godina uz 3% kamate, plative u dva obroka, koji dospijevaju svakog prvog lipnja i prvog prosinca svake godine.
IZVRŠNI ODBOR
Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske:
10.000 Serija H-VI
10.000

„Imprumutul pentru eliberarea noastră" (Facsimil-față)

www.dacoromanica.ro

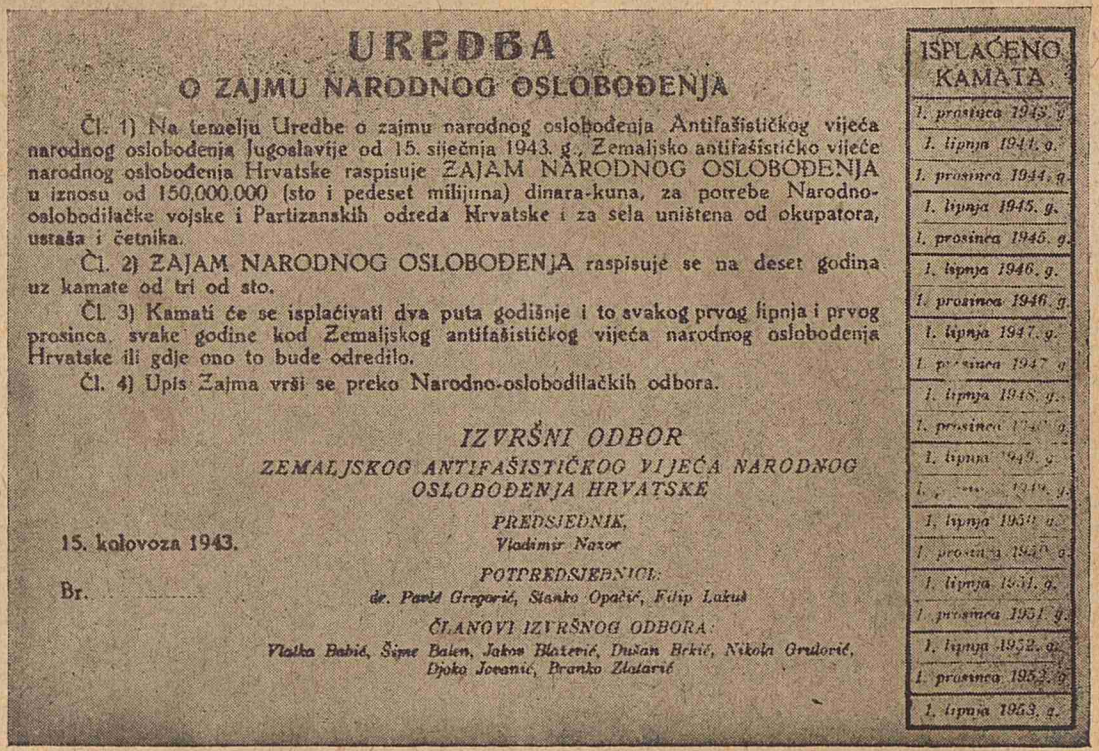

UREDBA
O ZAJMU NARODNOG OSLOBOĐENJA

Čl. 1) Na temelju Uredbe o zajmu narodnog oslobođenja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije od 15. siječnja 1943. g., Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske raspisuje ZAJAM NARODNOG OSLOBOĐENJA u iznosu od 150.000.000 (sto i pedeset milijuna) dinara-kuna, za potrebe Narodno-oslobodilačke vojske i Partizanskih odreda Hrvatske i za sela uništena od okupatora, ustaša i četnika.

Čl. 2) ZAJAM NARODNOG OSLOBOĐENJA raspisuje se na deset godina uz kamate od tri od sto.

Čl. 3) Kamati će se isplaćivati dva puta godišnje i to svakog prvog lipnja i prvog prosinca svake godine kod Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske ili gdje ono to bude odredilo.

Čl. 4) Upis Zajma vrši se preko Narodno-oslobodilačkih odbora.

IZVRŠNI ODBOR
ZEMALJSKOG ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBOĐENJA HRVATSKE

PREDSJEDNIK,
Vladimir Nazor

POTPREDSJEDNICI:
dr. Pavle Gregorić, Stanko Opačić, Filip Lakuš

ČLANOVI IZVRŠNOG ODBORA:
Vlatka Babić, Šime Balen, Jakov Blažević, Dušan Brkić, Nikola Grulović, Djoko Jovanić, Branko Zlatarić

15. kolovoza 1943.

Br. .....

ISPLAĆENO KAMATA
1. prosinca 1943. g.
1. lipnja 1944. g.
1. prosinca 1944. g.
1. lipnja 1945. g.
1. prosinca 1945. g.
1. lipnja 1946. g.
1. prosinca 1946. g.
1. lipnja 1947. g.
1. prosinca 1947. g.
1. lipnja 1948. g.
1. prosinca 1948. g.
1. lipnja 1949. g.
1. prosinca 1949. g.
1. lipnja 1950. g.
1. prosinca 1950. g.
1. lipnja 1951. g.
1. prosinca 1951. g.
1. lipnja 1952. g.
1. prosinca 1952. g.
1. lipnja 1953. g.

„Imprumutul pentru eliberarea poporului“ (Facsimil-dosul)

www.dacoromanica.ro

Traducerea facsimilelor dela pag. 67-69:

Fața:

10.000 10.000

Împrumut pentru eliberarea poporului

Pe baza ordonanței comitetului executiv al consiliului antifascist pentru eliberarea poporului al Jugoslaviei din 15.1.1943 se emite un împrumut cu dobânda de 3% în valoare de 500.000.000 dinari-kuna.

Moarte Fascismului — Libertate Poporului!

Consiliul regional antifascist pentru eliberarea poporului al Croației a lansat o parte din acest împrumut în valoare de

150.000.000 dinari-kuna

Și se obligă să plătească aducătorului acestei obligații

Dinari 10.000 Kuna

după zece ani, cu o dobândă de 3%; dobânzile sunt scadente în două rate, la 1 Iunie și 1 Decemvrie al fiecărui an.

Comitetul Executiv al
Consiliului Regional Antifascist pentru Eliberarea Poporului al Croației
Dr. Pavle Gregorici, F. Lakus, Blazevici Jakov

10.000 Seria H—VI 10.000

Dosul:

Ordonanță asupra Împrumutului pentru eliberarea poporului

S'au plătit dobânzile:

Art. 1. — In baza ordonanței consiliului antifascist pentru eliberarea poporului al Jugoslaviei din 15 Ianuarie 1943 cu privire la împrumutul de eliberare, consiliul regional antifascist pentru eliberarea poporului al Croației emite un împrumut în sumă de 150.000.000 (una sută cincizeci milioane) dinari-Kuna pentru nevoile armatei de eliberare și ale unităților de partizani ale Croației, ca și pentru satele distruse de ocupanți,

1 Decemvrie 1943
1 Iunie 1943
1 Decemvrie 1944
1 Iunie 1944
1 Decemvrie 1945
1 Iunie 1946
1 Decemvrie 1946
1 Iunie 1947
1 Decemvrie 1947

www.dacoromanica.ro

Ustaşa şi Cetnici.

Art. 2. — Împrumutul pentru eliberarea poporului se emite pe zece ani cu o dobândă de 3%.

Art. 3. — Plata dobânzilor are loc de două ori pe an şi anume la fiecare 1 Iunie şi 1 Decemvrie al fiecărui an la Consiliul Regional Antifascist pentru Eliberarea Poporului al Croaţiei sau unde hotărăşte acesta.

Art. 4. — Subscrierea la împrumut se face prin comitetele de eliberare.

1	Iunie	1948
1	Decemvrie	1948
1	Iunie	1949
1	Decemvrie	1949
1	Iunie	1950
1	Decemvrie	1950
1	Iunie	1951
1	Decemvrie	1951
1	Iunie	1952
1	Decemvrie	1952
1	Iunie	1953

Comitetul Executiv
al consiliului regional antifascist pentru eliberarea poporului al Croaţiei

15 August 1943

Preşedinte: Vladimir Nazor

No.....

Vicepreşedinţi: Dr. Pavle Gregorici, Stanko Opacici, Filio Lakus.

Membri ai Comitetului Executiv:

Vlatka Dabici, Sime Balen, Jakov Blazevici, Duşan Brkici, Nikola Grulovici, Djoko Jovanici, Branko Zlatarici

www.dacoromanica.ro

Štab
IV. Operativne Zone
2 jula 1942
Br. 169/42

Intendantu, komandiru logorske čete i komandiru Vrdovske Čete.

1. Tokom noći od 2 na 3 jula Vi ćete izvršiti košenje žita manastira Dragović, prebaciti ga u Bravčev Dolac i osigurati čitavu stvar sa vojničke strane.

2. Sa svim tehničkim i organizacionim radom komandovat će drug intendant Drezga Božidar sa pomoćnikom drugom oficirom Ivanom Grubišom.

3. Vojnička osiguranje daće Vrdovska Četa uz pripomć Logorske Čete. Time će rukovoditi drug komandir Ivan Bračulj.

4. Vojničko osiguranje će se sastojati u postavljanju boraca na punktove u okolini manastira Dragović tako da bude onemogućeno iznenađenje i prilaženje eku. snagama i četničkim bandama u cilju da bi onemogućili košenje i pranošenje žita.

5. Drug ekonom spustit će se odmah u Koljane sa Ivanom Grubišom, Stipom Rosom, Đurom Bogovac, Ivanom Bračulj i četiri partizana seljaka iz Vrdovske Čete.

6. Odmah po dolasku prići će se nakupljanju i pravljenju uhadi.

7. Drug ekonom sa pomoćnicima odmah će pristupiti slijedećim zadacima:

a) Mobilisanju što većeg broja kosaca, najmanje 25.

b) Mobilisanju što većeg broja drugova seljaka za pomoćne radove uz kosce, najmanje 75.

c) Mobilisanju što većeg broja konja najmanje 60. Uz svakoga konja nek se mobilišu po jedan kočijaš i jedan radnik.

d) Drug komandir logorske čete osigurat će straču na putu od manastira do Bravčevog Doca, iznad svega ostavit će dobru stražu od najmanje četiri čovjeka sa oružjem na guvnu u Docu. Njegov je zadatak da dobro pazi da ni po putu, niti na guvnu ne pomanjka ništa od pokošenog žita i slame.

e) Drug intendant i komandir Logorske Čete pobrinit će se da se dolje prehese potrebna količina hrane za dva obroka. Sobom neka povedu jednog kuhara, jednog mesara, pomoćno osoblje i posude.

8. Komandir Logorske čete uputit će se za četom odmah poslije ručka. Prije toga mora osigurati da se svi konji koji se nalaze Sada u logoru potkuju i da budu spremni za vršidbu.

9. Vršidba će se započeti sutra, 3 jula u Bravčevom Docu. Njom će rukovoditi drug intendant Drezga Božidar, a vojničkim osiguranje drug Bračulj Ivan. Svi partizani ostaće na licu mjesta u Bravčevom Docu za osiguranje i pomoć u radu i prenosu. Za sutrašnji dan treba se pobrinuti takodjer za hranu, tako da se iz magazina ujedišta logora donese potrebna količina brašna, masnoće

10. Ovaj Štab treba stalno izvještavati o napretku posla. Izvještaje treba poslati: prvi večer prije samog početka kosidbe, 2. u toku poslije kosidbe i za vrijeme prenosa u Bravčev Dolac. Izvještaje će slati drug intendant Drezga Božidar.

11. Upozorovamo sve rukovodioce i partizane na ekonomski i politički značaj ove akcije. Ona mora da nama donese veliku ekonomsku pomoć, a pred seljacima ona mora da pokaže kolika je organizaciona snaga i svijest partizanske vojske. Svi partizani moraju da pokažu radinost, marljivost, budnost i iznad svega raspoloženje i veselje pri radu. I vojska i narod treba da osjete da je i to jedno djelo u našoj borbi za oslobodjenje. U tom smislu neka se mobilišu svi politički povjerenici i svijesniji drugovi, kako bi čitava ta stvar svršila sa što većim materijalnim i moralnim uspjehom.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU

Politički komesar:

Ordin de zi al „Armatei de eliberare“ cu privire la jefuirea lanurilor de cereale ale mânăstirii Dragovic (Facsimil)

www.dacoromanica.ro

Traducerea facsimilului dela pag. 73:

Statul Major al zonei a IV-a operative
2 Iulie 1942
No. 189/942
Către
Intendent, Comandantul Companiei din tabără, Comandantul Companiei din Vrbovsko.

1. In noaptea de 2 spre 3 Iulie veţi avea grijă să seceraţi grâul mânăstirii dela Dragovici, să transportaţi recolta la Bravceci Dolac şi să asiguraţi milităreşte întreaga operaţie.

2. Conducerea tehnică şi de organizare a acţiunii va fi preluată de tovarăşul Intendent Drezga Bozidar cu ajutorul tovarăşului ofiţer Ivan Grubisa.

3. Asigurarea militară va fi făcută de compania Vrbovsko, sprijinită de compania din tabără. Conducerea va fi preluată de tovarăşul comandant Ivan Brakulj.

4. Asigurarea militară constă din ocuparea punctelor din împrejurimile mânăstirii Dragovici, astfel că orice apropiere a forţelor de ocupaţie şi a bandelor de Cetnici în scopul de a opri seceratul şi transportarea grâului să fie împiedecată.

5. Tovarăşul econom se va duce imediat la Koljano cu Ivane Grubiska, Stipe Romaci, Djuro Bogovaci, Ivan Brakulj şi patru partizani ţărani din compania Vrbovsko.

6. Imediat ce vor ajunge trebue adunat şi pregătit imediat materialul de legat necesar.

7. Tovarăşul econom, împreună cu ajutoarele sale, va executa imediat următoarele însărcinări:

a) să mobilizeze un număr cât mai mare, cel puţin 25, de secerători,

b) să mobilizeze un număr cât mai mare de tovarăşi ţărani, cel puţin 75, în afară de secerători, pentru ajutor,

c) să mobilizeze un număr cât mai mare de cai, cel puţin 60. De fiece cal mai trebue mobilizat şi câte un vizitiu şi câte un lucrător,

d) Tovarăşul comandant al companiei din tabără va posta sentinele pe drumul spre mânăstire până la Bracev Dol, mai ales trebue postată o gardă bună de cel puţin patru oameni înarmaţi lângă aria de treerat din Dolac.

Misiunea ei va fi să bage bine de seamă ca să nu se piardă nimic din grâu şi din paie pe drum sau la arie.

e) Tovarăşul intendent şi comandantul companiei cantonate se vor îngriji să se ducă acolo hrană suficientă pentru

www.dacoromanica.ro

două mese. Vor lua un bucătar, un măcelar, personal de ajutor și veselă.

8. Comandantul companiei din tabără va porni imediat după masa de prânz la drum. Înainte trebue să se îngrijească de potcovirea tuturor cailor ce se află în tabără, astfel ca ei să fie buni pentru treerat.

9. Treeratul va începe mâine, 3 Iulie, la Bracev Dolac. Executarea stă în sarcina tovarășului intendent Drezga Bozidar, siguranța militară în cea a tovarășului Ivan Braculj. Toți partizanii vor rămâne la Bracev Dol pentru pază și pentru a ajuta la muncă și la transport. Pentru ziua de mâine trebue pregătită și hrana, punându-se la dispoziție cantitățile de făină necesare din magazia taberei.

10. Statul Major trebue ținut la curent neîncetat cu mersul trebei. Rapoartele trebuesc scrise în ajunul secerișului, dimineața după seceriș și în timpul transportului spre Bracev Dolac. Rapoartele vor fi trimese de către tovarășul intendent Dresga Bozidar.

11. Facem atenți pe toți cei însărcinați și pe partizani asupra însemnătății economice și politice a acestei acțiuni. Ea trebue să ne aducă un mare ajutor economic, iar țăranilor ea trebue să le arate cât de mare este puterea de organizare și conștiința armatei partizanilor. Toți partizanii trebue să dea dovadă de hărnicie, conștiinciozitate, prudență și mai presus de orice de voință și plăcere de a munci. Atât ostașii cât și poporul trebue să simtă că este vorba aici de o acțiune a luptei noastre de eliberare. In acest sens trebuesc mobilizați toți comisarii noștri politici și tovarășii conștienți, pentrucă întreaga chestiune să se sfârșească cu un deplin succes material și moral.

Moarte Fascismului — Libertate Poporului!

Comisar Politic: **Milici**, membru al partidului

L. S.

(Statul Major al zonei a IV-a operative a formațiilor pentru eliberarea poporului și de partizani)

www.dacoromanica.ro

PROLETERI SVIJU ZEMALJA UJEDINITE SE!

PROLETER

ORGAN CENTRALNOG KOMITETA
KOMUNISTIČKE PARTIJE
JUGOSLAVIJE

Broj 14 - 15 Mart - april 1942.g.

KOMUNISTIČKA PARTIJA I KO SU SVE SAVEZNICI OKUPATORA

Usljed sve većih pojava da mnoge, tako zvane prijateljice Londona i jugoslavenske vlade otvoreno sarađuju sa okupatorima i njegovim slugama, Pavelićem i Nedićem, u borbi protiv narodno-oslobodilačkog pokreta u Jugoslaviji, a naročito protiv komunista, mnogi naši drugovi misle, da je to rezultat neke promjene u vanjskoj politici Engleske i Amerike, koje, tobože imaju uticaj na te reakcionarne elemente. Ovako posmatranje stvari bilo bi u sadašnjoj situaciji nepravilno i pogrešno. Engleska i Amerika saveznice su Sovjetskog Saveza u borbi protiv fašističkih osvajača, bez obzira na to što i u Engleskoj i u Americi ima nemali broj reakcionarnih krupno-kapitalističkih klika, čije su simpatije još uvijek na strani Hitlera kao uđavne pesnice međunarodne reakcije. Ali ne treba zaboraviti da je ogromna većina engleskog i američkog naroda za borbu protiv fašističkih osvajača i da baš zbog toga, savez Amerike, Engleske i Sovjetskog Saveza, predstavlja jedan snažan, nepobjedi

„Proleter" — Coperta organului Comitetului Central al Partidului Comunist Iugoslav (Facsimil).

www.dacoromanica.ro

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BORBA

ORGAN KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Živjela dvadesetpetogodišnjica Velike oktobarske socijalističke revolucije

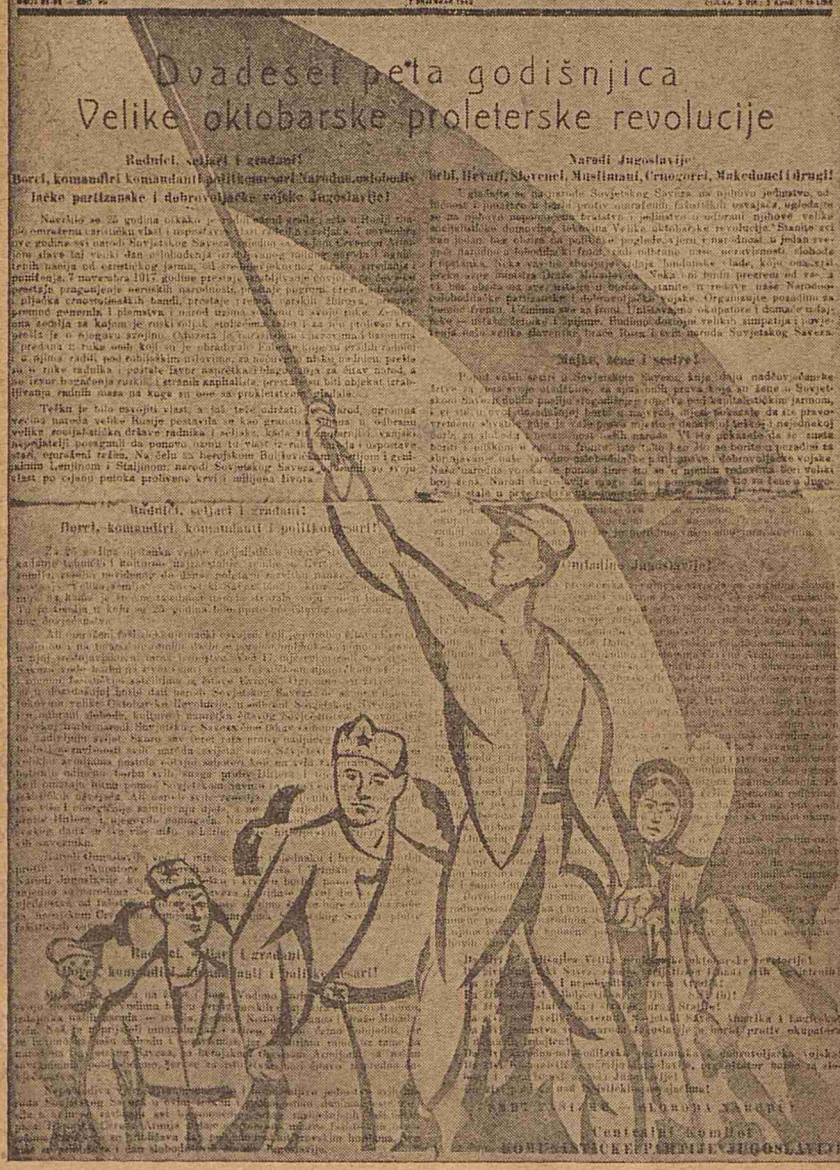

Radnici, seljaci i građani!

Borci, komandiri, komandanti i politički radnici Narodnooslobodilačke partizanske i dobrovoljačke vojske Jugoslavije!

Narodi Jugoslavije!

Braćo i sestre!

Număr special al publicației „Borba", organul partidului comunist din Iugoslavia, tipărit cu prilejul celei de a 25-a aniversări a revoluției rusești

www.dacoromanica.ro

Tipărit la 10.III.1944 de Tip. Gorjan
Calea Moşilor 318 — Reg. Com. 635|1941

www.dacoromanica.ro